

A. REGIONÁLNE KNIŽNICE

1. Knižničný fond

Knižničný fond regionálnych knižníc Žilinského kraja a Krajskej knižnice v Žiline v roku 2013 dosiahol počet 810 029 knižničných jednotiek. Je to o 442 knižničných jednotiek menej oproti predchádzajúcemu roku. Nízke prírastky a priebežné vyradovanie literatúry za účelom aktualizácie a očisty knižného fondu spôsobuje, že čistý prírastok knižného fondu je v regionálnych knižniciach veľmi nízky, alebo dokonca v niektorých regionálnych knižniciach má klesajúcu tendenciu. Celý fond regionálnych knižníc v Dolnom Kubíne, Čadci, Liptovskom Mikuláši a v Martine je už kompletne spracovaný v automatizovanej elektronickej databáze. Krajská knižnica v Žiline po implementovaní nového knižnično-informačného systému Clavius zautomatizovala aj svoje dve najväčšie pobočky – Vlčince a Hájik a tiež pobočku nachádzajúcu sa v Základnej škole na sídlisku Solinky. 15,26 % fondu Krajskej knižnice v Žiline nie je spracovaný v automatizovanej databáze. Je to fond troch malých pobočiek krajskej knižnice nachádzajúcich sa v okrajových častiach mesta, kde sa automatizácia ani neplánuje.

Knižničný fond regionálnych knižníc a krajskej knižnice tvoria knihy a špeciálne dokumenty. 95,4 % fondu je zložený z kníh, 4,6 % fondu tvoria špeciálne dokumenty. Fondy špeciálnych dokumentov v knižniciach aj naďalej klesajú, pretože tieto dokumenty sa v súčasnej dobe nakupujú len v obmedzenom množstve, pritom sa však vo veľkej miere vyradujú, pretože doba ich životnosti už dávno pominula (gramoplatne, audio a videokazety). V roku 2013 fond týchto dokumentov v regionálnych knižniciach tvoril 37 062 KJ a v priebehu roka bolo vyradených 911 špeciálnych dokumentov. Fondy týchto dokumentov rastú len minimálne, keď napr. Kysucká knižnica nakúpila len 10 špeciálnych dokumentov, Turčianska knižnica 6, Liptovská knižnica GFB 28 a Oravská knižnica AH 33 dokumentov. Krajská knižnica v Žiline v sledovanom roku nenakúpila žiadne špeciálne dokumenty.

V roku 2013 najvyššie percentuálne zastúpenie náučnej literatúry vo fonde mala opäť Kysucká knižnica 43,85 %, podobne aj Oravská knižnica AH 41,57 %. Turčianska knižnica má vo svojom fonde len 34,30 % kníh odbornej literatúry a Krajská knižnica v Žiline 35,76 %. Na druhej strane Kysucká knižnica má najnižší podiel krásnej literatúry pre dospelých, a to len 31,63 %. Ponuka krásnej literatúry pre dospelých z celkového fondu je najbohatšia v Turčianskej knižnici (41,10 %) a v Oravskej knižnici AH (38,17 %). V Krajskej knižnici v Žiline fond literatúry pre detského používateľa približne korešponduje s percentom detských používateľov. V ostatných regionálnych knižniciach je fond literatúry pre deti nižší ako je percento detských používateľov, a to od 6 do 11 %.

Pri nákupe knižničného fondu sa v roku 2013 Kysucká knižnica v Čadci zamerala na nákup krásnej literatúry pre dospelých 40,63 % a odbornej literatúry pre dospelých 36,75 %. 18,21 % nákupu tvorila krásna literatúra pre deti a 4 % odborná literatúra pre deti a mládež. Oravská knižnica AH v Dolnom Kubíne sa zamerala na nákup literatúry pre detského používateľa, keď nákup krásnej literatúry pre deti tvoril až 33,40 % a náučnej literatúry pre deti 6,45 % z celkového nákupu literatúry. 30,66 % literatúry tvoril nákup krásnej literatúry pre dospelých a 28,33 % náučnej literatúry pre dospelých. V Liptovskej knižnici GFB z celkového nákupu literatúry až 45,92 % tvorila odborná literatúra pre dospelých a 35,09 % krásna literatúra pre dospelých. 15,74 % nákupu tvorila krásna literatúra pre deti a zvyšok 2,19 % odborná literatúra pre deti. Turčianska knižnica sa pri nákupe zamerala na krásnu literatúru pre dospelých, pretože jej percento z nákupu tvorilo až 46,27 % a tiež krásnej literatúry pre deti, ktorej sa nakúpilo 24,45 %. Pre dospelých používateľov knižnica nakúpila 21,02 % odbornej literatúry a až 8,26 % odbornej literatúry pre deti. Nákup

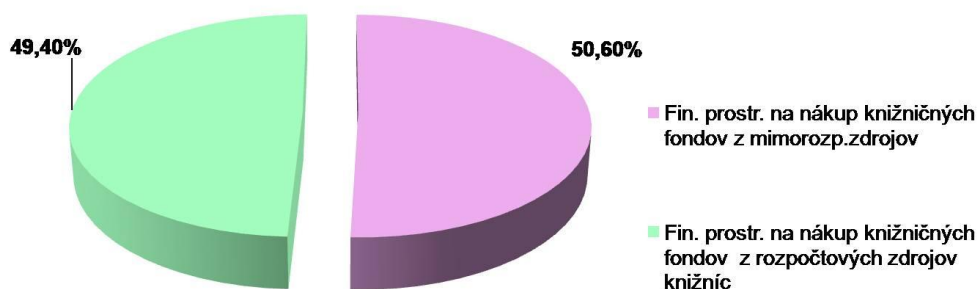
vyššieho percenta náučnej literatúry pre deti sa v Turčianskej knižnici podaril aj vďaka realizácii viacerých projektov zameraných práve na detského používateľa. Skladba nákupu literatúry v Krajskej knižnici v Žiline bola zameraná na krásnu literatúru pre dospelých 40,96 % a tiež odbornú literatúru pre dospelých 39,16 %. Krásnej literatúry pre deti sa nakúpilo 17,03 % a náučnej literatúry pre deti len 2,86 %.

V sledovanom roku sa ponuka **periodickej tlače** pre používateľov regionálnych knižníc Žilinského kraja opäť znížila, a to o 51 titulov (v počte exemplárov nastal pokles o – 79!). Najväčší pokles zaznamenala Krajská knižnica v Žiline (- 33 titulov a 49 exemplárov), Turčianska knižnica (12 titulov a 23 exemplárov), Kysucká knižnica (9 titulov a 10 exemplárov). V Liptovskej knižnici GFB zostal stav periodickej tlače na rovnakej úrovni a v Oravskej knižnici AH sa zvýšil o tri tituly periodik. Aj napriek zníženému počtu periodík všetky regionálne knižnice, okrem Turčianskej knižnice, štandardy verejných knižníc v počte titulov periodík splnili. Turčianska knižnica splnila štandardy len na 57,33 %.

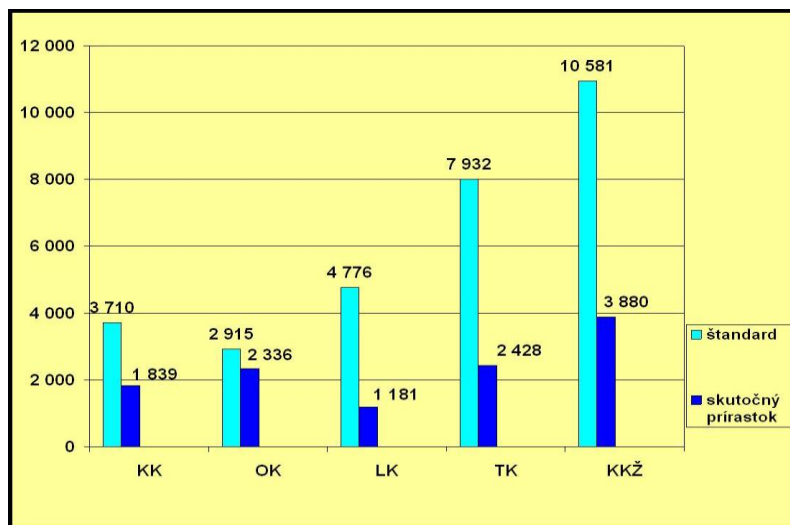
Po veľmi nízkom nákupe v roku 2012, bol rok 2013 rokom mierneho nárastu nákupu nových kníh, avšak tento nákup ani zďaleka nedosiahol počty ročných prírastkov priaznivejších rokov 2009 a 2010. V roku 2013 celkový prírastok kníh, t.j. darom i kúpou predstavoval 17 165 KJ, čo je počet vyšší oproti predchádzajúcemu roku o 3 607 KJ. Prírastky kníh získaných **kúpou** boli vyššie oproti predchádzajúcemu roku o 3 732 KJ, t.j. o 32 %. Kúpou sa podarilo získať knižničný fond vďaka realizácii projektov podporených Ministerstvom kultúry SR a tiež realizáciou projektov financovaných z Európskeho fondu regionálneho rozvoja – Programu cezhraničnej spolupráce, a to hlavne v Oravskej knižnici AH (nákup o 54,70 % vyšší oproti 2012), v Turčianskej knižnici v Martine (nákup o 46,87 % vyšší oproti r. 2012) a tiež v Krajskej knižnici v Žiline (nákup vyšší o 26,77 %). V hodnotenom roku každej z knižníc deficit nákupu literatúry pomohol znížiť aj mimoriadny príspevok Žilinského samosprávneho kraja na nákup knižného fondu v sume 2 000 €, ktorý bol pridelený každej regionálnej knižnici nad rámec rozpočtu.

V roku 2013 **celkové prostriedky na nákup KF** v regionálnych knižniciach Žilinského kraja vrátane grantových prostriedkov tvorili čiastku 105 619 €, čo je suma o 24 188 € vyššia ako v predchádzajúcom roku 2012. V porovnaní s rokom 2009, kedy sa na nákup knižničného fondu vynaložilo 182 175 €, je však táto čiastka o 76 556 € nižšia, čo je v percentuálnom vyjadrení menej na nákup fondu o 42 %!

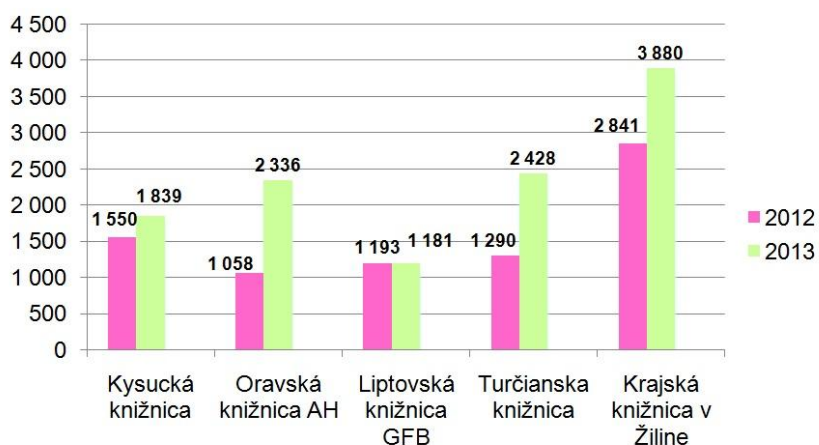
Štruktúra finančných prostriedkov použitých na nákup KF v regionálnych knižniciach Žilinského kraja v roku 2013

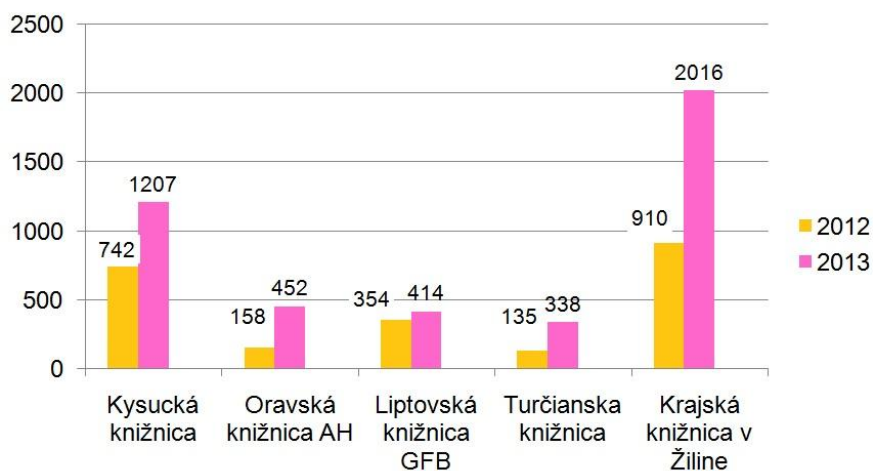
Porovnanie počtu dosiahnutých prírastkov získaných kúpou v roku 2013 s prírastkami schválenými Metodickým pokynom MK SR č. MK – 1669/2010-10/7472 z 1.6.2010 ako štandard pre verejné knižnice

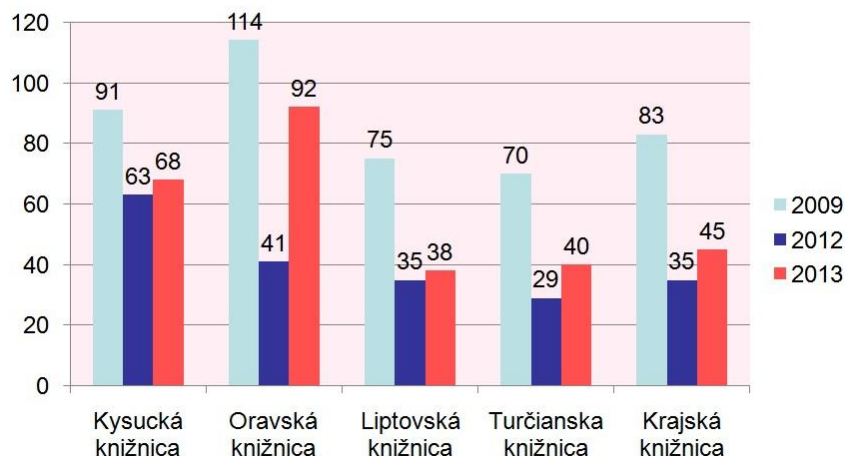
Prírastky KJ získaných kúpou z rozpočtových i mimorozpočtových zdrojov regionálnych knižníc Žilinského kraja 2012-2013

Prírastok KJ kúpou z rozpočtových zdrojov knižníc 2012-2013

€ na nákup kníh na 100 obyvateľov mesta – sídla reg. knižnice

Úbytky knižničného fondu v regionálnych knižniciach kraja boli o 4 981 vyššie ako v predchádzajúcom roku 2012. Najviac kníh vyradila Turčianska knižnica v Martine (7 614 KJ), nasleduje Krajská knižnica v Žiline (4 031 KJ), Kysucká knižnica v Čadci (3 564 KJ), Liptovská knižnica GFB (1 619 KJ) a najmenej vyradila Oravská knižnica AH (779 KJ). Aj napriek pomerne rozsiahlemu vyradovaniu poradie počtu zväzkov na 1 obyvateľa ostalo nezmenené a je nasledovné: najmenej zväzkov má Turčianska knižnica 2,89 zv., nasleduje Liptovská knižnica GFB 3,03 zv. a Krajská knižnica v Žiline 3,81 zv. Najvyšší počet zväzkov mala Kysucká knižnica 5,56 zv. a Oravská knižnica AH 5,27 zväzkov na 1 obyvateľa.

2. Výpožičky

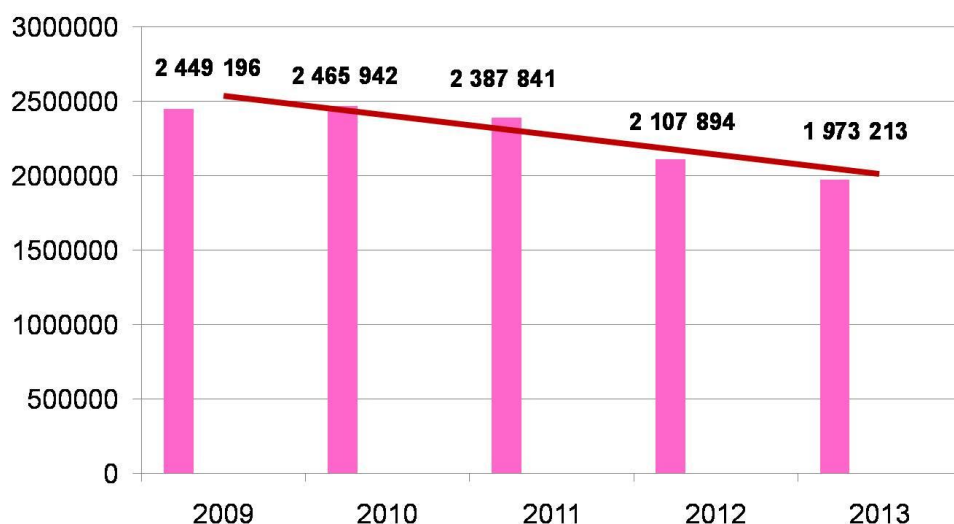
V roku 2012 všetky regionálne knižnice v Žilinskom kraji prešli na jednotný knižnično-informačný systém Clavius. Nasledujúci rok 2013 bol obdobím, kedy sa systém stabilizoval a doladzoval. Pri evidencii výpožičiek v novom systéme sa ich prolongácia neuskutočňuje automaticky pri otvorení konta používateľa, ale výpožičky sa prolongujú len na požiadanie používateľom. Nedochádza preto k narátavaniu výpožičiek pri každej návšteve používateľa a počty výpožičiek sa tak umelo nenavysujú.

V sledovanom roku 2013 sme v rámci nášho kraja opäť zaznamenali mierny pokles výpožičiek, a to o - 134 681, čo je pokles o 6,39 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Veľký pokles z dôvodu rekonštrukcie zaznamenala Kysucká knižnica v Čadci, a to - 108 082 výpožičiek, čo je až 30,76 % - ný pokles. Pokles - 31 466 (- 6,99 % - ný pokles) výpožičiek zaznamenala aj Turčianska knižnica vo všetkých druhoch výpožičiek a mierny pokles zaznamenala aj Krajská knižnica v Žiline - 18 251 (- 2,48 %). V krajskej knižnici došlo k výraznému poklesu počtu výpožičiek periodík - 41 961 (- 16,70 %), čo je výsledok pomerne výrazného zníženia medziročného počtu titulov odoberaných periodík (- 33). Oravská knižnica AH zaznamenala mierny nárast výpožičiek (+ 2 813) a Liptovská knižnica GFB tiež nárast (+ 20 305) výpožičiek. U každej z knižníc bol zaznamenaný pokles výpožičiek literatúry pre deti a mládež, celkovo za celý kraj - 48 288 výpožičiek, čo je výsledkom veľkého poklesu počtu detských používateľov v každej z regionálnych knižníc a v Krajskej knižnici v Žiline. Mierny pokles (- 2 724) bol opäť zaznamenaný pri výpožičkách špeciálnych dokumentov. Výpožičky týchto dokumentov predstavujú len 1 % (20 626) z celkových výpožičiek v kraji. V Kysuckej knižnici je to 1,66 %, v Oravskej knižnici AH 0,27 %, v Liptovskej knižnici 0,54 %, v Turčianskej knižnici 0,51 % a v Krajskej knižnici v Žiline 1,67 %.

V percente výpožičiek náučnej literatúry pre dospelých aj v sledovanom roku vedie Oravská knižnica AH, keď v tejto knižnici výpožičky náučnej literatúry tvorili 29,51 % z celkového počtu výpožičiek. V Krajskej knižnici v Žiline boli výpožičky tejto literatúry tiež na vysokej úrovni – 26,70 %. Najnižšie percento výpožičiek náučnej literatúry vykázala Turčianska knižnica, t.j. 16,71 % a Liptovská knižnica GFB 20,86 %. V týchto dvoch knižniciach je naopak veľmi vysoký podiel výpožičiek krásnej literatúry pre dospelých, a to 36,87 % v Liptovskej knižnici GFB a 40,39 % v Turčianskej knižnici. Najnižšie percento výpožičiek odbornej literatúry pre deti vykázala Liptovská knižnica GFB (2,32 %) a Krajská knižnica v Žiline (3,09 %), najvyššie percento dosiahla Kysucká knižnica (7,84 %) a Turčianska knižnica (5,39 %). Najvyšší podiel výpožičiek periodík z celkového počtu výpožičiek zaznamenala Krajská knižnica v Žiline (29,31 %) a Liptovská knižnica GFB (25,92 %). V ostatných regionálnych knižniciach sa percento výpožičiek periodík pohybovalo od 21,80 % v Kysuckej a rovnako aj Turčianskej knižnici, po 22,22 % v Oravskej knižnici AH.

So znižovaním počtu používateľov sa úmerne každým rokom znižuje aj počet výpožičiek.

Vývoj počtu výpožičiek 2009-2013. Žilinský kraj.

3. Používatelia

Používateľská základňa regionálnych knižníc v Žilinskom kraji, ale všeobecne aj vo verejných knižniciach Slovenska, sa v posledných rokoch nevyvíja priaznivo. Počty používateľov sa v rokoch 2008-2010 udržiavali na pomerne dobrej a stabilnej úrovni, v priebehu rokov 2012 a 2013 však knižnice zaznamenali v počte používateľov pomerne veľké poklesy. Pod tento stav sa podpísal prudký rozvoj informačných a komunikačných technológií, prostredníctvom ktorých sa technicky zdatnejší používatelia ľahšie a rýchlejšie dostanú k potrebným informáciám bez toho, aby navštívili klasickú kamennú knižnicu. Veľmi závažnou skutočnosťou, ktorá nepriaznivo ovplyvnila našu ekonomiku, a tým aj celú oblasť kultúry však bola prehlbujúca sa hospodárska kríza, ktorá sa prejavila v zmrazení a v niektorých prípadoch aj v znížení celkových dotácií od zriaďovateľa na činnosť knižnice, a tým aj na nákup knižničného fondu. Nedostatočným nákupom nových kníh v posledných

rokoch zostávajú neuspokojené požiadavky mnohých používateľov, ktorí po prezretí elektronického online katalógu kníh a nenájdenej potrebnej literatúry do knižnice ani fyzicky neprídu.

V sledovanom roku došlo k zásadnej zmene v evidencii používateľov v jednotlivých regionálnych knižniciach, keď po vyzvaní krajskou knižnicou začali jednotlivé regionálne knižnice v praxi dôslednejšie uplatňovať definíciu termínu „aktívny používateľ“. (Štatistický výkaz KULT 10-01 zadefinoval pojem „aktívny používateľ“ takto: aktívny používateľ je osoba, ktorá fyzicky navštívila knižnicu a zaregistrovala sa alebo obnovila svoju registráciu a požičala si aspoň jednu knižničnú jednotku alebo využila technické prostriedky alebo jej služby počas vykazovaného obdobia). V predchádzajúcich knižnično-informačných systémoch knižnice započítavali do počtu používateľov aj tzv. používateľov s dobiehajúcou platnosťou. Išlo o používateľov, ktorí síce v sledovanom období knižnicu navštevovali pretože im dobiehala platná registrácia, ale po skončení platnosti preukazu si v sledovanom období registráciu neobnovili. Po implementovaní nového knižnično-informačného systému pristúpili knižnice k striktnému dodržiavaniu definície aktívneho používateľa, a tak sa do oficiálnych štatistík uvádzajú už len aktívni používatelia. Pre vnútorné analýzy vývoja počtu používateľov jednotlivých regionálnych knižníc budeme však ukazovateľ počet používateľov s dobiehajúcou platnosťou registrácie sledovať aj naďalej.

V sledovanom roku došlo teda v dôsledku spomínaných skutočností v každej z knižníc k značnému **úbytku počtu používateľov** – celkovo – 7 436, t.j. úbytok o 19,21 %. Najväčší pokles zaznamenala Liptovská knižnica GFB – 2 050 používateľov (- 36,35 %), tiež Oravská knižnica AH – 1 739 (- 33,87 %), Kysucká knižnica – 2 057 (27,25 %). Menší výpadok zaznamenala Turčianska knižnica – 851 (- 13,70 %) a Krajská knižnica v Žiline -739 (5,21 %), keďže krajská knižnica dodržiavala definíciu aktívneho používateľa už aj v predchádzajúcom knižnično-informačnom systéme. S veľkým úbytkom používateľov sa výrazne znížil aj **počet používateľov v prepočte na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti (ZVKČ)**. Najnižší počet používateľov na 1 ZVKČ dosiahla Turčianska knižnica, a to 245 používateľov, Oravská knižnica AH 269 používateľov a Liptovská knižnica GFB 276 používateľov. Vyšší počet používateľov na 1 ZVKČ dosiahla Krajská knižnica v Žiline, a to 412 používateľov a Kysucká knižnica 431 používateľov. V prepočte potenciálnych používateľov na 1 ZVKČ dosiahla najvyššiu hodnotu Turčianska knižnica – 2 587 používateľov, Krajská knižnica v Žiline 2 497 používateľov a Liptovská knižnica GFB 2 450 používateľov. Nižšie hodnoty dosiahla Kysucká knižnica – 1 940 používateľov a Oravská knižnica AH 1 542 používateľov.

V **percente používateľov z počtu obyvateľov** najvyššie percento aj napriek veľkému úbytku dosiahla Kysucká knižnica v Čadci 22,20 %, nasleduje Oravská knižnica AH 17,47 %, Krajská knižnica 16,51 %, Liptovská knižnica GFB 11,27 % a Turčianska knižnica v Martine dosiahla 9,46 % používateľov z počtu obyvateľov.

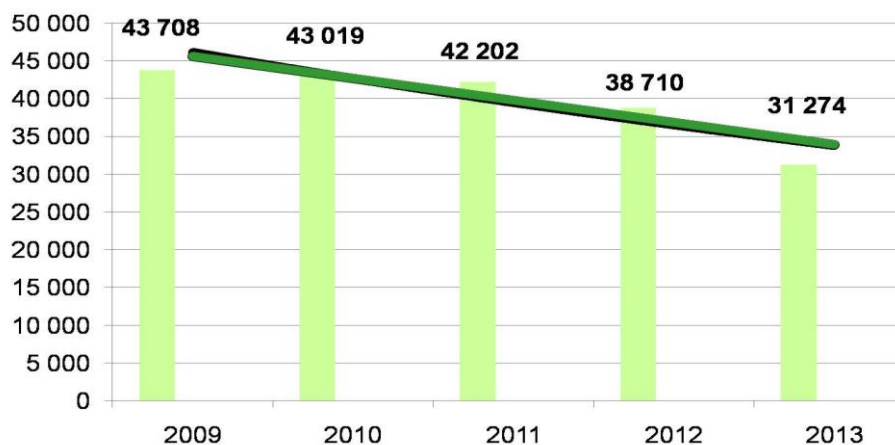
V **percente detských používateľov z počtu školopovinných detí** aj napriek výraznému zníženiu používateľov naďalej dominuje Kysucká knižnica s percentom 79,13 %. Vysoké percento detských používateľov dosiahla Turčianska knižnica v Martine, ktorá zvýšila toto percento oproti predchádzajúcemu roku o 12,69 % a dosiahla až 56,25 % detí z celkového počtu školopovinných detí v meste Martin. Krajská knižnica v Žiline dosiahla 49,12 % detí, Liptovská knižnica GFB 46,80 % a najnižšie %-o detí z celkového počtu školopovinných detí v meste vykázala Oravská knižnica AH, a to 42,14 %.

Služby regionálnych knižníc v Žilinskom kraji a krajskej knižnice v roku 2013 **využívalo 14,61 %** obyvateľov sídiel týchto knižníc.

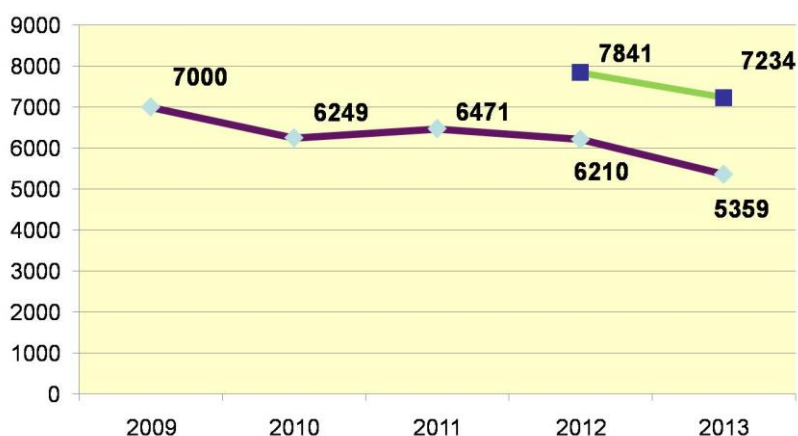
Poznámka ku grafom nižšie: Po implementovaní nového knižnično-informačného systému od roku 2012 regionálne knižnice striktné dodržiavajú definíciu aktívneho používateľa. V

publikovaných grafoch druhá – krátka diagonála zaznamenáva všetkých používateľov, teda aj používateľov s dobiehajúcou platnosťou.

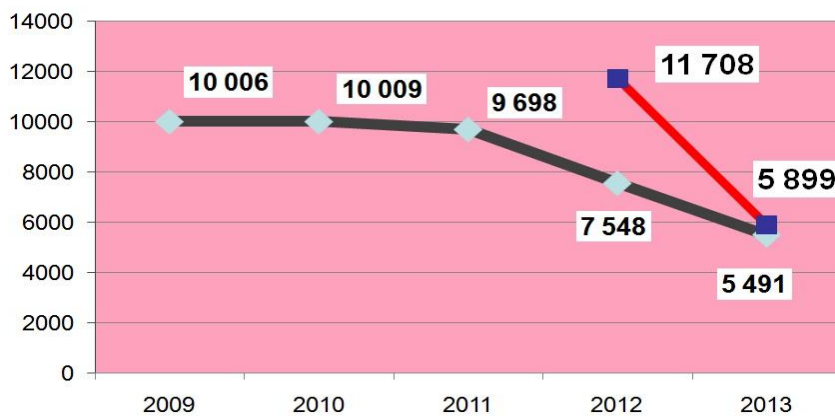
Vývoj počtu používateľov 2009-2013. Žilinský kraj.

Turčianska knižnica v Martine. Používatelia 2009-2013. Percento používateľov z počtu obyvateľov v roku 2013: 9,46 %

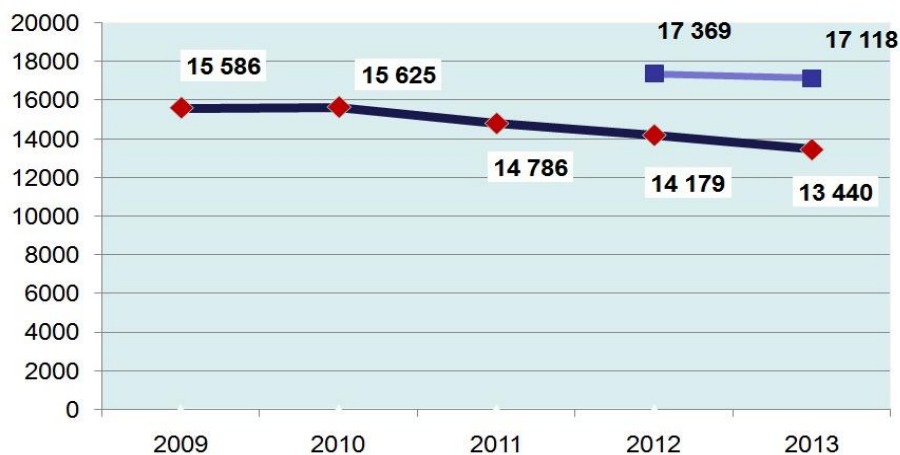

Kysucká knižnica v Čadci. Používatelia 2009-2013. Percento používateľov z počtu obyvateľov v roku 2013: 22,20%

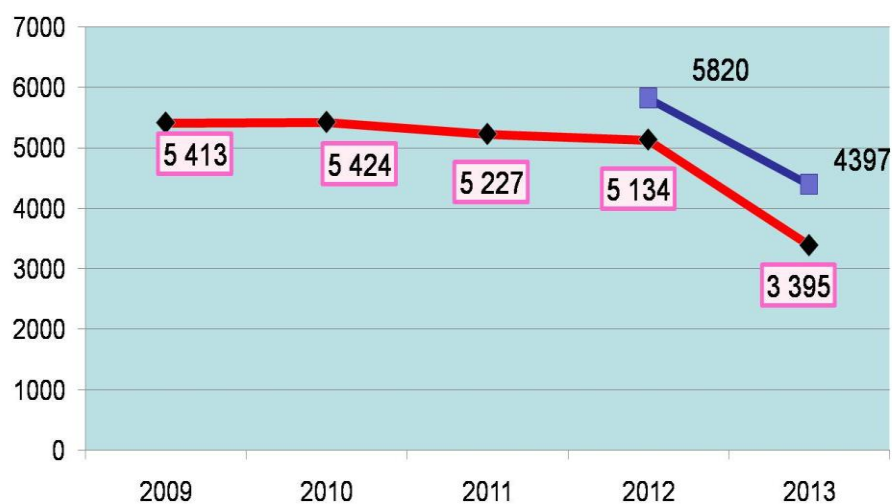
Krajská knižnica v Žiline. Používatelia 2009-2013.

Percento používateľov
z počtu obyvateľov v roku 2013: 16,53 %

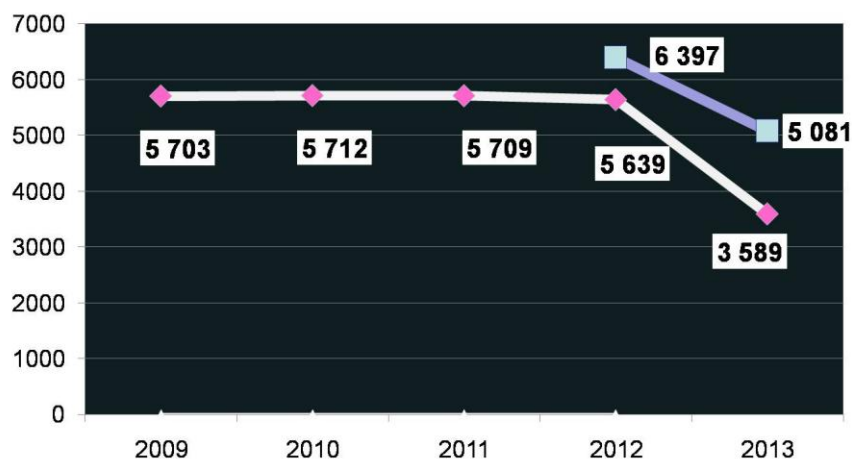
Oravská knižnica A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne Používatelia 2009-2013.

Percento používateľov z počtu obyvateľov : 17,47 %

Liptovská knižnica GFB v Liptovskom Mikuláši. Počet používateľov 2009-2013.

Percento používateľov z počtu obyvateľov: 11,27 %

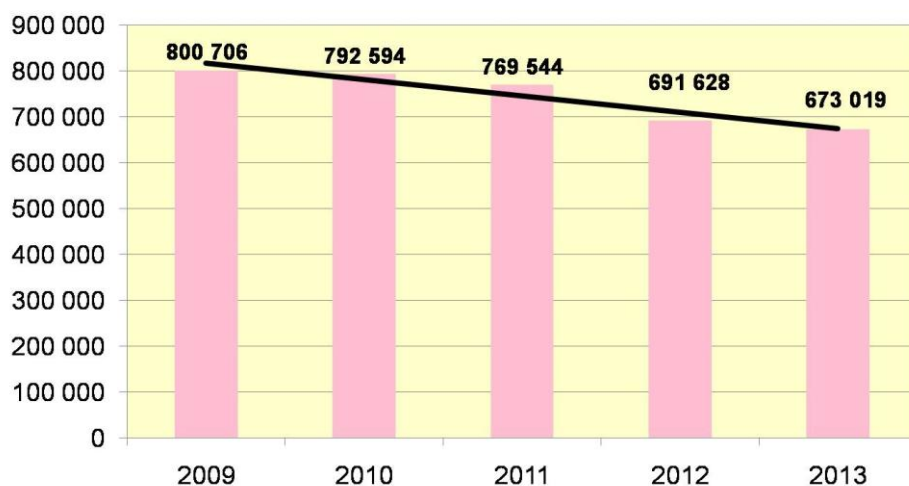

4. Návštevníci

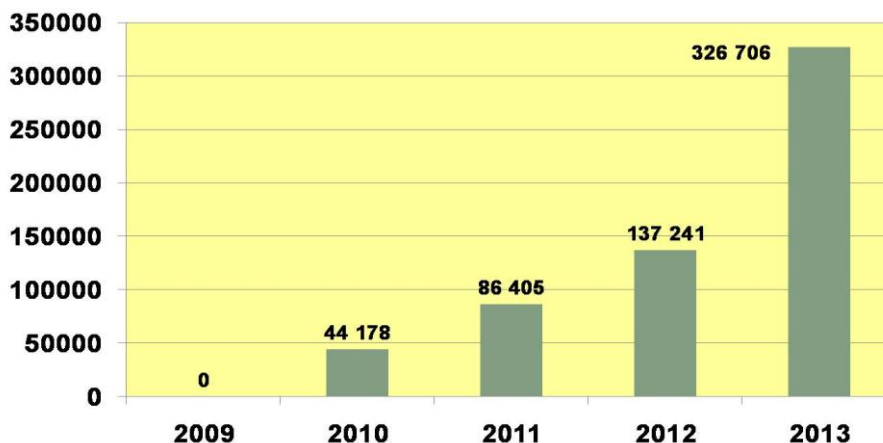
Úbytok počtu návštevníkov v regionálnych knižniciach Žilinského kraja nie je až taký výrazný (-18 609 návštevníkov, - 2,69 %). Aj napriek poklesu počtu používateľov, tiež možnosti používateľov využívať služby knižnice cez internet (predĺženia a rezervácie výpožičiek) a zníženiu počtu návštevníkov v Kysuckej knižnici v Čadci, ktorá bola dlhodobo pre rekonštrukciu zatvorená, nie je úbytok taký alarmujúci. Na pomerne vysokom počte návštevníkov knižníc sa podieľali aj návštevníci podujatí, keďže ich počet v sledovanom roku výrazne vzrástol.

Po sprístupnení elektronických katalógov knižníc na svojich webových stránkach došlo u všetkých knižníc k enormnému zvýšeniu počtu online vstupov do týchto katalógov, a to až o 189 465 vstupov a dosiahol počet 326 706, čo je nárast oproti predchádzajúcemu roku o 60 % ! Predpokladáme, že počet návštev stránok knižníc a webových katalógov bude rásť aj v budúcich rokoch a samozrejme to spôsobí postupný pokles fyzických návštevníkov knižníc.

Vývoj počtu návštevníkov v regionálnych knižniciach Žilinského kraja a Krajskej knižnici v Žiline spolu v rokoch 2009-2013

Vývoj počtu vstupov do elektronických katalógov regionálnych knižníc a Krajskej knižnice v Žiline spolu v rokoch 2009-2013

5. Bibliograficko-informačná činnosť

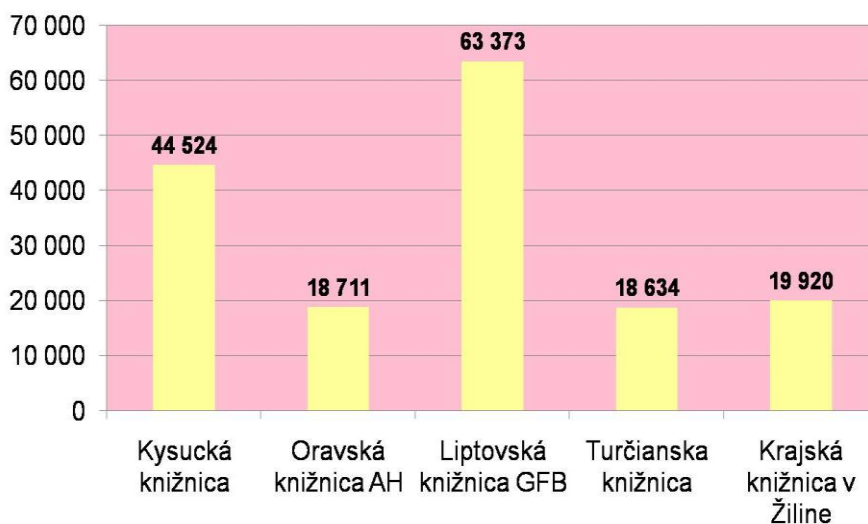
V sledovanom roku 2013 bolo v regionálnych knižniciach Žilinského kraja vydaných spolu 32 bibliografií. Kysucká knižnica vydala 6 bibliografií, Oravská knižnica AH 2, Liptovská knižnica GFB 21, Turčianska knižnica 1 a Krajská knižnica v Žiline 2 bibliografie.

Vo všetkých knižniciach pretrváva záujem o rešerše. V priebehu roka 2013 bolo na požiadanie používateľov spracovaných 1 145 rešerší. Je to len o 29 rešerší menej ako v roku 2012. Krajská knižnica v Žiline spracovala 569 rešerší, Kysucká knižnica 149 rešerší, Oravská knižnica AH 102, Liptovská knižnica GFB 117 rešerší a Turčianska knižnica spracovala 208 rešerší. Najvyšší nárast počtu spracovaných rešerší je práve v Turčianskej knižnici (+ 52). Najvyšší počet periodík **monitoruje** Krajská knižnica v Žiline a Kysucká knižnica v Čadci (120, 109), nasleduje Liptovská knižnica GFB (77), najmenej Oravská knižnica AH a Turčianska knižnica (51, 39).

Výpožičky regionálnych dokumentov sa udržali na približne rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku. Výraznejšie klesli len v Oravskej knižnici AH (- 1 347). Najviac výpožičiek regionálnych dokumentov v roku 2013 zrealizovala Krajská knižnica v Žiline (5 492) a Kysucká knižnica (3 738). Oravská knižnica AH, Liptovská GFB a Turčianska knižnica mali výpožičky regionálnych dokumentov na približne rovnakej úrovni ako v roku 2012 (1648, 1 540, 1 124). Regionálna databáza s najvyšším počtom záznamov sa nachádza v Liptovskej knižnici GFB (63 373 záznamov) a v Kysuckej knižnici (44 524 záznamov). Regionálna databáza Krajskej knižnice v Žiline obsahuje 19 920 záznamov, Oravskej knižnice AH 18 711 záznamov a Turčianskej knižnice 18 634 záznamov. Najvyšší medziročný nárast zaznamenala Liptovská GFB (+ 2 933), Kysucká knižnica (+ 2 142) a Krajská knižnica v Žiline (+ 1 170). Najnižší medziročný nárast vykázala Oravská knižnica AH (+ 510) a Turčianska knižnica (+ 711).

Počet vydaných **edičných titulov** sa v regionálnych knižniciach kraja opäť znížil z 93 na 73 (- 20). Najviac titulov vydala Liptovská knižnica GFB, a to 25 titulov (+ 13). Kysucká knižnica vydala 23 titulov, Oravská knižnica AH 11 titulov, Krajská knižnica v Žiline 8 a Turčianska knižnica 6 titulov.

Počet záznamov v regionálnych databázach regionálnych knižníc a Krajskej knižnice v Žiline

6. Kultúrno-spoločenská činnosť, podujatia

Ak sme pri hodnotení plnenia základných knižničných ukazovateľov konštatovali pokles, pri hodnotení *výchovno-vzdelávacej a kultúrno-spoločenskej činnosti knižníc* konštatujeme neustály nárast v rozmanitosti i v počte zrealizovaných podujatí. Potvrďuje to skutočnosť postupnej premeny klasickej knižnice, poskytujúcej literatúru na štúdium i relax, na modernú kultúrno-informačnú a vzdelávaciu inštitúciu, ktorá otvára svoje brány rôznym komunitám pôsobiacim v konkrétnom meste a v jeho okolí. Každá z knižníc aktívne spolupracuje s kultúrnymi a vzdelávacími inštitúciami, občianskymi združeniami a ďalšími inštitúciami, ktoré ponúkajú kultúrne a spoločenské vyžitie. Knižnice sa otvárajú všetkým vekovým skupinám obyvateľstva s osobitným dôrazom na deti, seniorov a znevýhodnených, či už po stránke sociálnej alebo zdravotnej. Knižnice svoje priestory ponúkajú nielen osobám a inštitúciam literárne činným, ale aj jednotlivcom – fotografom, umeleckým majstrom a iným významným osobnostiam na prezentáciu ich tvorivosti. Pri knižniciach už pracujú nielen literárne kluby, ale aj kluby rodičov a detí, kluby milovníkov fantastiky, kluby zdravotne znevýhodnených, vzdelávacie kluby seniorov a mnoho ďalších komunit. Knižnica poskytuje svoje priestory na realizáciu výstav rôznym inštitúciam a školám na prezentáciu umeleckej tvorivosti detí.

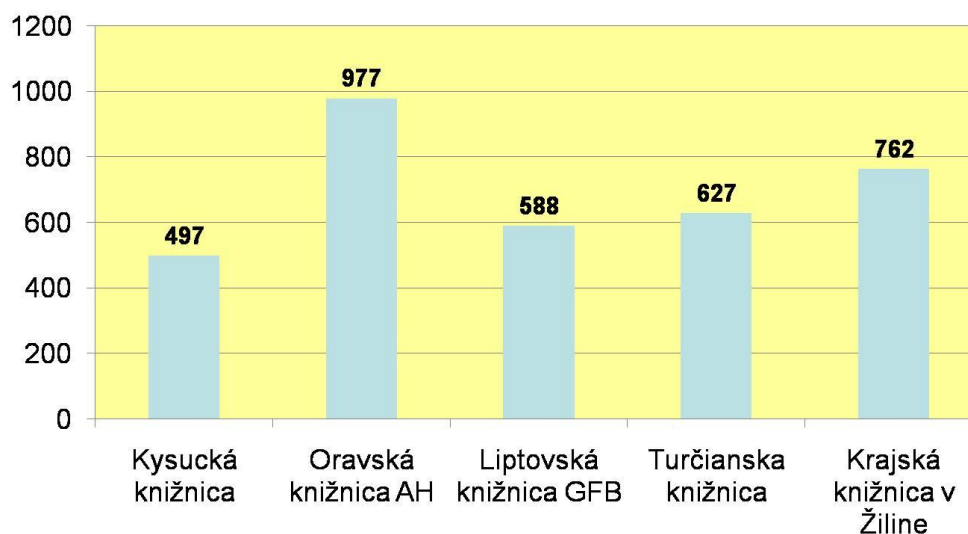
V rámci *výchovno-vzdelávacej a kultúrno-spoločenskej činnosti* regionálne knižnice v Žilinskom kraji zrealizovali 3 451 podujatí, čo znamená zvýšenie oproti predchádzajúcemu roku o 357 podujatí. Najviac podujatí vykazala Oravská knižnica AH, ktorá zrealizovala až 977 podujatí, čo je o 146 viac ako v predchádzajúcom roku. Druhý najvyšší počet podujatí, a to 762, zorganizovala Krajská knižnica v Žiline. Turčianska knižnica zrealizovala 627 podujatí, Liptovská knižnica GFB 588 a Kysucká knižnica 497 podujatí.

Každá z regionálnych knižníc sa každoročne zapája do celoslovenského Týždňa slovenských knižníc, v rámci ktorého zrealizuje množstvo hodnotných podujatí. Taktiež všetky knižnice sa zapojili do aktivít organizovaných v rámci medzinárodného podujatia Noc s Andersenom, rovnako sa zapojili do súťaže organizovanej Krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníkov Knižný Vševedko, celoslovenskej čitateľskej súťaže Čítame s Osmijankom a súťaže Čitateľský maratón. Knižnice zorganizovali množstvo podujatí pri príležitosti 1 150. výročia príchodu Sv. Cyrila a Metoda na naše územie. Opäť všetky regionálne knižnice prezentovali regionálnych autorov a regionálnu literatúru aj na knižnom veľtrhu Bibliotéka 2013 v Bratislave a zorganizovali čitateľskú súťaž pre verejnosť svojho regiónu, ktorá bola zároveň aj propagáciou regionálnych autorov a regionálnej literatúry s názvom Kniha Horného Považia, Kniha Kysúc, Kniha Liptova, Kniha Oravy a Kniha Turca. Krajská knižnica v Žiline zrealizovala ďalší ročník medzinárodnej literárno-výtvarnej súťaže Tvoríme vlastnú knihu.

Knižnice realizovali množstvo podujatí vyplývajúcich z realizácie medzinárodných projektov, najmä mikroprojektov v operačných programoch cezhraničnej spolupráce Slovenská republika - Česká republika a Slovenská republika - Poľsko. Krajská knižnica v Žiline realizovala aj aktivity zamerané na problematiku elektronických kníh v rámci medzinárodného projektu LLP Grundtvig.

Uvádzame najvýznamnejšie a najzaujímavejšie podujatia regionálnych knižníc v roku 2013:

Podujatia v regionálnych knižniciach a v Krajskej knižnici v Žiline v roku 2013

Kysucká knižnica v Čadci – 497 zrealizovaných podujatí

- Čitateľská súťaž – „Superseniior roka“
- Rozprávkové vretienko – okresné kolo súťaže v prednese rozprávky pre žiakov ZŠ
- Deň ľudovej rozprávky
- Kniha Kysúc 2012
- Podujatia v rámci roku Sv. Cyrila a Metoda
- Jurinova jeseň 2013 – celoslovenská literárna súťaž duchovnej tvorby
- 45. ročník celoslovenského literárneho podujatia a literárnej súťaže mladých prozaikov Jašíkove Kysuce
- Výtvarná súťaž Ilustrujem svoju obľúbenú knižku
- Tréningy pamäti pre seniorov
- Podujatia zamerané na prevenciu nežiaducich javov v spoločnosti – prednášky besedy, videoprogramy
- Aktivity v rámci geografickej a regionálnej výchovy – autorské besedy, stretnutia
- Vzdelávacie programy a audiovizuálne pásma pre stredné školy
- Aktivity literárneho klubu Oáza

Oravská knižnica A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne – 977 zrealizovaných podujatí

- Podujatia v rámci roku Sv. Cyrila a Metoda
- Už som prvák, už si čítam sám - 7. ročník cyklického podujatia pre žiakov 1. ročníka ZŠ
- Podujatia v rámci celoslovenskej recitačnej súťaže Hviezdoslavov Kubín
- S knihou nás baví svet (projekt bol podporený MK SR)
- Kniha Oravy 2012

- Aktivity klubov Fontána, Klub čítajúcich rodičov a ich detí, Mravenisko, Školské kluby detí ZŠ, Klub fantastiky Unicornus, Poľský klub
- Podujatia v rámci prevencie kriminality a drogových závislostí, výchova k zdravému životnému štýlu
- Regionálna výchova zameraná na ľudové zvykoslovie, ľudové umenie a remeslá
- Podujatia počas prázdnin – Prázdniny v knižnici
- Výtvarné a literárne súťaže v rámci realizácie medzinárodného projektu – Súťaž o najlepšiu literárnu biografiu oravskej osobnosti a Ilustrácia regionálnej osobnosti

Liptovská knižnica GFB Liptovský Mikuláš – 588 zrealizovaných podujatí

- Súťaž o najlepšieho detského čitateľa 2013
- Kniha Liptova 2012
- Dni Milana Rúfusa pri príležitosti nedožitého 85. výročia narodenia
- Krídla Ivana Laučika – 31. ročník literárnej súťaže začínajúcich autorov
- Pocta Belopotockému – 7. ročník – sprievod v dobových kostýmoch, čítanie z Vlastného životopisu
- Rázusovie Vrbica – 19. ročník prehliadky literárnej tvorby a recitačného umenia detí Liptova
- Maturita v knižnici – 8. ročník vedomostného kvízu pre maturantov
- Komentované čítanie z kníh – podujatia pre seniorov, hlasné a zážitkové čítanie
- Videoprezentácie – Pán prsteňov, Labyrint gréckych mýtov, Ivan Laučik a Osamelí bežci, Liptovskí autori
- Knižničný jarmok – predaj antikvárných kníh
- Autorské čítania v rámci projektu Rande s literatúrou, prezentácie, literárne kvízy, tvorivé dielne
- Aktivity Literárneho klubu – stretnutia, prezentácie, publikačné aktivity, pravidelné vydávanie periodika Krjela

Turčianska knižnica v Martine – 627 zrealizovaných podujatí

- Tvorcovia kníh medzi deťmi a mládežou - 7. ročník projektu podporeného MK SR
- Takto to cítim ja – výtvarná súťaž
- Vzorný detský čitateľ knižnice
- Kráľ čitateľov 2013
- Kniha Turca 2012
- Martinská poetická jeseň 2013
- Vzdelávajme sa spolu – cyklus podujatí zameraný na inováciu metód a foriem práce so znevýhodnenými skupinami používateľov
- Kurzy tréningov pamäti
- Prečo čítať deťom - aktivity knižnice pre rodičov a deti predškolského veku v rámci projektu
- Aktivity v rámci projektu Ušité na mieru
- Hudba nám pomáha – pokračovanie realizácie úspešného projektu z minulých rokov
- Venujem Turcu - 8. ročník autorskej literárnej súťaže o cenu Maši Hal'amovej
- Večery vážnej hudby – hudobno-vzdelávacie pásma
- Aktivity literárneho klubu Duria pri Turčianskej knižnici

Krajská knižnica v Žiline – 762 zrealizovaných podujatí

- Dni nádeje – cyklus podujatí v rámci protidrogového festivalu v Žiline
- Aktivity v rámci projektu Vianoce s detskou knihou – besedy s autormi kníh pre deti (cyklický projekt podporený MK SR)
- Aktivity v rámci projektu Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch
- Aktivity v rámci projektu Knihovníci pre ľudí – od učenia k poznaniu – tréningy pamäti
- Kurzy počítačovej zručnosti pre seniorov a znevýhodnených
- Prevencia patologických javov v spoločnosti – cyklus podujatí Tvoja správna voľba
- Aktivity a odborné podujatia, reading kluby – organizované oddelením Britské centrum
- Aktivity v rámci Žilinského literárneho festivalu
- Detské leto v knižnici – každodenné podujatia pre deti počas prázdnin

7. Hardvérové vybavenie, internetizácia

Aj vďaka realizácii medzinárodných projektov a dotačnému systému MK SR sa technická vybavenosť knižníc postupne zlepšuje a do knižníc pribudla aj technika, ktorú by si knižnice z ročne pridelených rozpočtových prostriedkov zriaďovateľa zabezpečiť nemohli. V sledovanom období aj napriek nákupu nových počítačov ich počet mierne klesol (-12) z dôvodu ich priebežného vyradovania. Zaujímavou skutočnosťou je, že vzrástol počet miest s prístupom na internet pre verejnosť o 19 a dosiahol stav 98 miest. Najväčší počet miest vzrástol po rekonštrukcii v Kysuckej knižnici (+9) a dosiahol stav 15 prístupov na internet, v Krajskej knižnici v Žiline (+4) s celkovým počtom 32 prístupových miest na internet, v Oravskej knižnici AH (+3) s celkovým počtom 13 miest, v Liptovskej knižnici (+2), celkom 10 miest s prístupom na internet a v Turčianskej knižnici (+1) s celkovým počtom 28 miest s prístupom na internet.

Pripojenie na WiFi môžu využiť len používatelia Krajskej knižnice v Žiline. Vlastnú www stránku a elektronický katalóg majú všetky regionálne knižnice.

8. Zamestnanci

Priemerný evidenčný počet zamestnancov regionálnych knižníc v posledných rokoch neustále klesá a rovnako tomu bolo aj v roku 2013, kedy stav poklesol zo 127,16 na 125,55 (- 1,61, t.j. - 1,27 %). Pokles počtu zamestnancov opäť vykázala Kysucká knižnica (- 0,75, t.j. - 3,66 %). Takmer rovnaký pokles zaznamenala aj Krajská knižnica v Žiline (- 0,76, t.j. - 1,72 %). Ostatné regionálne knižnice zaznamenali len minimálny, alebo žiadny pokles.

K pomerne veľkému poklesu však došlo u zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti (ZVKČ), a to - 4,90 úväzku, t.j. 5,01 %. Najväčší pokles u ZVKČ bol zaznamenaný v Kysuckej knižnici - 3,25, t.j. o - 20,31 %. Zamestnanec vykonávajúce knihovnícke činnosti ubudol aj v Liptovskej knižnici GFB - 1,00, t.j. - 7,14 % a v Krajskej knižnici v Žiline klesol počet knihovníkov o - 0,65 úväzku, t.j. o - 1,95 %. Opäť mierne poklesli zamestnanci s vysokoškolským knihovníckym vzdelaním o - 1,25 úväzku. Tento pokles sa dotýkal len Krajskej knižnice v Žiline. Väčší pokles bol zaznamenaný u zamestnancov so stredoškolským knihovníckym vzdelaním, a to - 4,85, t.j. o - 9,57 %. V Kysuckej knižnici poklesol o 2,25

úväzku, v Oravskej knižnici AH zostal stav zamestnancov so stredoškolským knihovníckym vzdelaním na rovnakej úrovni, v Liptovskej knižnici GFB klesol o 1,00, v Turčianskej knižnici tiež poklesol – 1,50 a v Krajskej knižnici v Žiline len o – 0,10 .

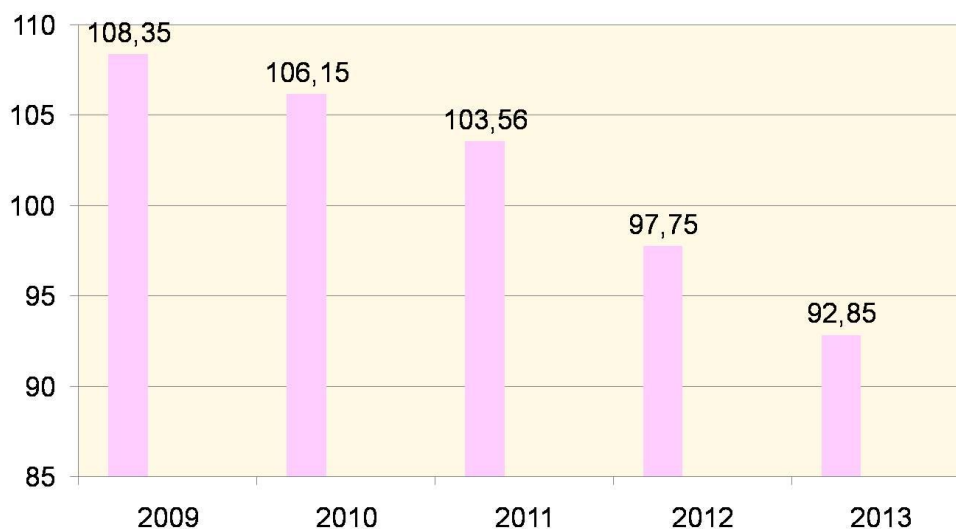
V Kysuckej knižnici pracoval ako ZVKČ 1 zamestnanec s vysokoškolským knihovníckym vzdelaním (7,84 % zo ZVKČ), v Liptovskom Mikuláši pracoval taktiež jeden knihovník s vysokoškolským knihovníckym vzdelaním (7,69 % zo ZVKČ), v Turčianskej knižnici pracovali traja zamestnanci s vysokoškolským knihovníckym vzdelaním (13,70 % zo ZVKČ), v Krajskej knižnici v Žiline 7,30 zamestnancov (22,39 % zo ZVKČ). V Oravskej knižnici AH zamestnanec s vysokoškolským knihovníckym vzdelaním na pozícii ZVKČ v sledovanom období nepracoval.

V roku 2013 najviac zamestnancov so stredoškolským knihovníckym vzdelaním zamestnávala Krajská knižnica v Žiline (13,50), nasleduje Turčianska knižnica (9,60), Kysucká knižnica (9,75) a Liptovská knižnica GFB (8). Najmenej takýchto zamestnancov zamestnávala Oravská knižnica AH (5). Najvyššie zastúpenie zamestnancov s knihovníckou vysokoškolskou alebo stredoškolskou kvalifikáciou z počtu zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti má Kysucká knižnica 84,31 %, za ňou nasleduje Liptovská knižnica GFB so 69,23 %-ami, Krajská knižnica v Žiline so 63,80 %-ami, Turčianska knižnica s 57,53 % -mi a Oravská knižnica AH len s 39,68 %-ami.

Počet zamestnancov regionálnych knižníc s iným vysokoškolským vzdelaním v rámci Žilinského kraja mierne stúpol o 1,70 úväzku a dosiahol stav 17,20. V jednotlivých knižniciach je ich stav nasledovný: Kysucká knižnica 3, Oravská knižnica AH 4, Liptovská knižnica GFB 1, Turčianska knižnica 6 a Krajská knižnica v Žiline 3,20.

Percentuálne zastúpenie vysokoškolákov bez ohľadu na druh absolvovanej vysokej školy z celkového počtu zamestnancov regionálnych knižníc je nasledovné: Turčianska knižnica 31,80 %, Krajská knižnica v Žiline 24,19 %, Oravská knižnica AH 24,84 %, Kysucká knižnica 20,25 % a Liptovská knižnica GFB 11,11 %.

**Počty zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti
v regionálnych knižniciach a v krajskej knižnici v Žilinskom kraji
2009-2013.**

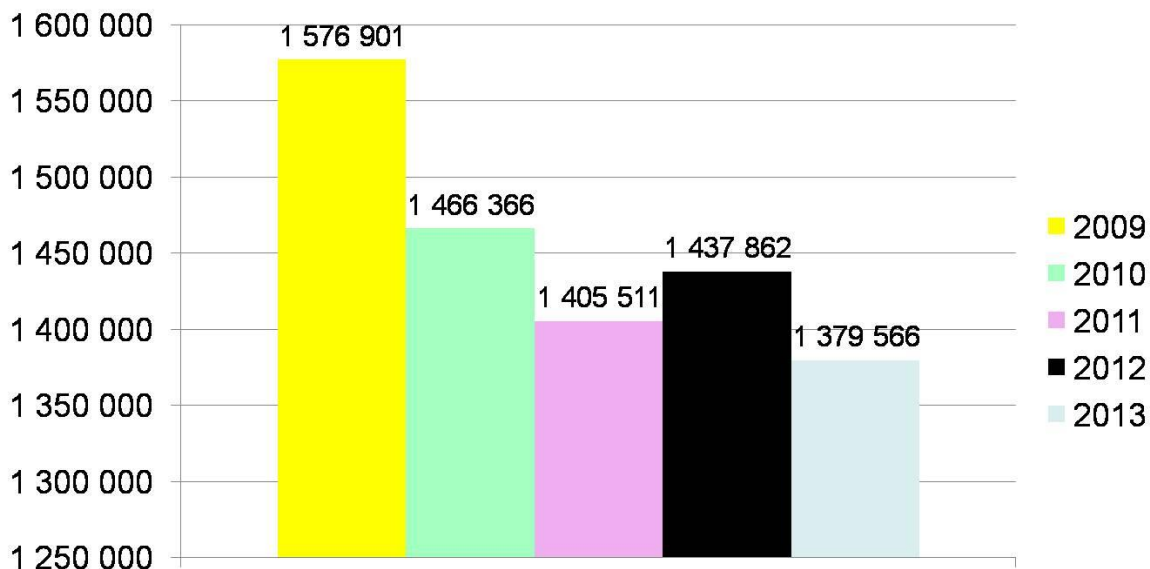

9. Finančné ukazovatele, nákup knižničných fondov

Príjmy z hlavnej činnosti regionálnych knižníc Žilinského kraja dosiahli v r. 2013 čiastku 1 751 909 €, čo je menej oproti roku 2012 o - 78 204 €, t.j. o 4,27 %. **Transfery na činnosť** z rozpočtu VÚC, v ktorých sú započítané aj čiastky určené na kofinancovanie projektov GS MK SR pre všetky regionálne knižnice, predstavovali čiastku 1 379 566 €. Táto čiastka je o 58 296 € nižšia ako v predchádzajúcom roku 2012 (- 4,05 %). Zníženie dotácie sa v roku 2013 dotýkalo len Kysuckej knižnice (- 35 369 €) a Oravskej knižnice AH (- 31 305 €). Treba pripomenúť, že práve u týchto knižníc bola dotácia od zriaďovateľa v roku 2012 vyššia ako u ostatných regionálnych knižníc. V roku 2013 v ďalších regionálnych knižniciach a v krajskej knižnici bola dotácia od zriaďovateľa len mierne vyššia ako v predchádzajúcom roku. Dotácia pre Liptovskú knižnicu GFB bola vyššia o 5 464 €, pre Turčiansku knižnicu o 1 005 € a pre Krajskú knižnicu v Žiline o 1 909 €.

Transfery na činnosť od zriaďovateľa každým rokom klesajú, keď napr. v roku 2013 boli o 197 335 € nižšie oproti roku 2009. Treba ešte dodať, že v rokoch 2009 a 2010 nie sú v transferoch od zriaďovateľa zahrnuté prostriedky, ktoré boli určené na kofinancovanie projektov v rámci rôznych grantových systémov.

Transfery na činnosť od zriaďovateľa pre všetky regionálne knižnice v Žilinskom kraji 2009-2013 spolu v €

Celkové **osobné náklady** v roku 2013 klesli v Kysuckej knižnici o čiastku 31 239 €, t.j. o - 13,26 %, z prostriedkov VÚC išlo o pokles – 19 922 €. Celkové osobné náklady poklesli aj v Oravskej knižnici – 5 652. t.j. – 3,37 %, z prostriedkov VÚC o – 1 325 €. V Turčianskej knižnici osobné náklady mierne vzrástli o + 1 843, z prostriedkov VÚC + 2 559 €, v Krajskej knižnici v Žiline celkové osobné náklady ostali na rovnakej úrovni, avšak o – 13 792 € (- 3,46 %) klesli osobné náklady z VÚC. V Liptovskej knižnici GFB zostali celkové osobné náklady na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku, osobné náklady z prostriedkov VÚC vzrástli o + 2 961 €.

Priemerná mzda v regionálnych knižniciach v roku 2013

	Priemerná mzda spolu
Kysucká knižnica v Čadci	550,58
Oravská knižnica A.H. v Dolnom Kubíne	564,86
Liptovská knižnica GFB v Lipt.Mikuláši	521,75
Turčianska knižnica v Martine	574,68
Krajská knižnica v Žiline	571,10

	Dotácia ŽSK 2013 vrátane kofinancovania GS MK SR	Prepočet dotácie ŽSK na 1 obyv. sídla RK v €	Prepočet dotácie na 1 používateľa	Prepočet dotácie na 1 výpožičku
Kysucká knižnica v Čadci	251 809	10,18	45,86	1,04
Oravská knižnica A.H. Dolnom Kubíne	174 395	8,97	51,37	0,67
Liptovská knižnica GFB v Lipt.Mikuláši	201 615	6,33	56,18	0,60
Turčianska knižnica v Martine	314 307	5,55	58,65	0,75
Krajská knižnica v Žiline	437 440	5,37	32,55	0,61

Prepočet **príspevku zriaďovateľa na 1 obyvateľa** sídla knižnice aj v sledovanom roku 2013 vyjadruje veľkú diferenciáciu vo financovaní knižníc. Najvyššiu dotáciu v prepočte na 1 obyvateľa sídla regionálnej knižnice má opäť Kysucká knižnica 10,18 € a Oravská knižnica 8,97 €. Príspevok zriaďovateľa v prepočte na 1 obyvateľa je u ostatných knižníc približne na rovnakej úrovni - v Liptovskej knižnici 6,33 €, v Turčianskej knižnici 5,51 € a v Krajskej knižnici v Žiline 5,37 € na 1 obyvateľa.

Po pomerne veľkom úbytku používateľov stúpla **dotácia zriaďovateľa v prepočte na 1 používateľa** v Turčianskej knižnici na 58,65 €, v Liptovskej knižnici GFB na 56,18 €, v Oravskej knižnici na 51,37 € a v Kysuckej knižnici 45,86 €. Najnižšia dotácia zriaďovateľa v prepočte na 1 používateľa bola v Krajskej knižnici v Žiline, a to 32,55 €.

V prepočte *príspevku zriaďovateľa na 1 výpožičku* dosiahli knižnice takéto poradie: Kysucká knižnica 1,04 €, Turčianska knižnica 0,75 €, Oravská knižnica AH 0,67 €, Krajská knižnica v Žiline 0,61 € a Liptovská knižnica 0,60 €.

Tržby - poplatky za knižničné činnosti zostali v roku 2013 v regionálnych knižniciach v Žilinskom kraji na rovnakej úrovni ako v roku 2012 a súhrnne predstavovali čiastku 119 261 €. V niektorých regionálnych knižniciach však boli zaznamenané aj mierne poklesy. Najväčší pokles v príjmoch za knižničné činnosti bol zaznamenaný v Krajskej knižnici v Žiline, kde po spustení nového knižnično-informačného systému, a tým aj novému spôsobu výberu poplatkov za upomienky, došlo k miernemu zníženiu tržieb. Tržby poklesli aj v Kysuckej knižnici - 874 € z dôvodu rekonštrukcie budovy knižnice, počas ktorej boli služby obmedzené a tiež v Oravskej knižnici AH o - 527 €. Naopak veľký nárast tržieb z knižničnej činnosti zaznamenala Turčianska knižnica + 3 099 € (+ 18 %) dôsledným vyberaním poplatkov za upomienky a neudelením bezplatného zápisného.

Vo finančnom vyjadrení najvyššie **tržby za knižničné činnosti** dosiahla Krajská knižnica v Žiline 59 661 €, čo predstavuje 50,03 % z celkových tržieb za knižničné činnosti v kraji. Kysucká knižnica dosiahla tržby za knižničné činnosti v sume 17 545 €, čo predstavuje 14,71 %, Turčianska knižnica 17 107 €, čo je 14,34 %. Oravská knižnica získala na poplatkoch za knižničné činnosti 12 606 €, čo je 10,57 % a Liptovská knižnica GFB získala rovnako ako v roku 2012 na poplatkoch za knižničné činnosti 12 342 €, čo predstavuje 10,35 % z celkových tržieb za knižničné činnosti v Žilinskom kraji.

Pri prepočte **podielu tržieb z knižničnej činnosti na celkových príjmoch z hlavnej činnosti knižnice** dosiahli jednotlivé regionálne knižnice a krajská knižnica nasledovné hodnoty:

Krajská knižnica v Žiline: 10,75 %
Kysucká knižnica v Čadci: 5,57 %
Liptovská knižnica GFB L.Mikuláš: 5,35 %
Oravská knižnica AH Dolný Kubín: 5,12 %
Turčianska knižnica Martin : 4,22 %

Všetky knižnice v snahe vylepšiť si rozpočet aktívne pristupujú k získavaniu **mimorozpočtových zdrojov** na nákup knižného fondu a techniky, na zabezpečenie podujatí rôzneho charakteru, zvlášť regionálnych podujatí, ale aj na zabezpečenie edičnej činnosti knižníc a propagácie svojich knižníc. Každá z regionálnych knižníc spracovala niekoľko projektov, z ktorých väčšina bola úspešná, a tak knižnice získali od fyzických i právnických osôb, sídelných miest, rôznych nadácií a spolkov, ale aj z európskych zdrojov tieto mimorozpočtové prostriedky:

Oravská knižnica AH Dolný Kubín: 59 016 €
Turčianska knižnica Martin : 57 910 €
Krajská knižnica v Žiline: 56 171 €
Kysucká knižnica v Čadci: 45 705 €
Liptovská knižnica GFB L.Mikuláš: 16 521 €

Vo vykázaných európskych prostriedkoch v roku 2013 sú uvedené len finančné prostriedky, ktoré boli po úspešnom uzavretí projektu knižniciam refundované za zrealizované projekty z predchádzajúcich období.

V roku 2013 získali regionálne knižnice a krajská knižnica 91 147 € **zo štátneho rozpočtu prostredníctvom grantov a dotácií**. Táto čiastka je úrovni predchádzajúceho roka. Získané prostriedky boli použité na nákup knižničných fondov, nákup techniky, realizáciu vzdelávacích, kultúrno-spoločenských a rôznych tradičných regionálnych podujatí, edičnú činnosť, na kultúrne poukazy a na vykrytie osobných nákladov pracovníkov v chránených dielňach..

Náklady na hlavnú činnosť medziročne klesli o - 10 564 € (- 0,56 %) a dosiahli úroveň 1 865 995 €. Výraznejší medziročný pokles bol v Kysuckej knižnici – 65 036 (- 17,60 %). V ostatných knižniciach bol zaznamenaný mierny nárast výdavkov na hlavnú činnosť, najviac v Oravskej knižnici + 18 657 (+ 7,07 %), Krajskej knižnici v Žiline + 17 256 (+ 2,76 %), v Liptovskej knižnici + 11 701 (+ 4,66 %) a v Turčianskej knižnici o + 6 858 (+ 1,63 %).

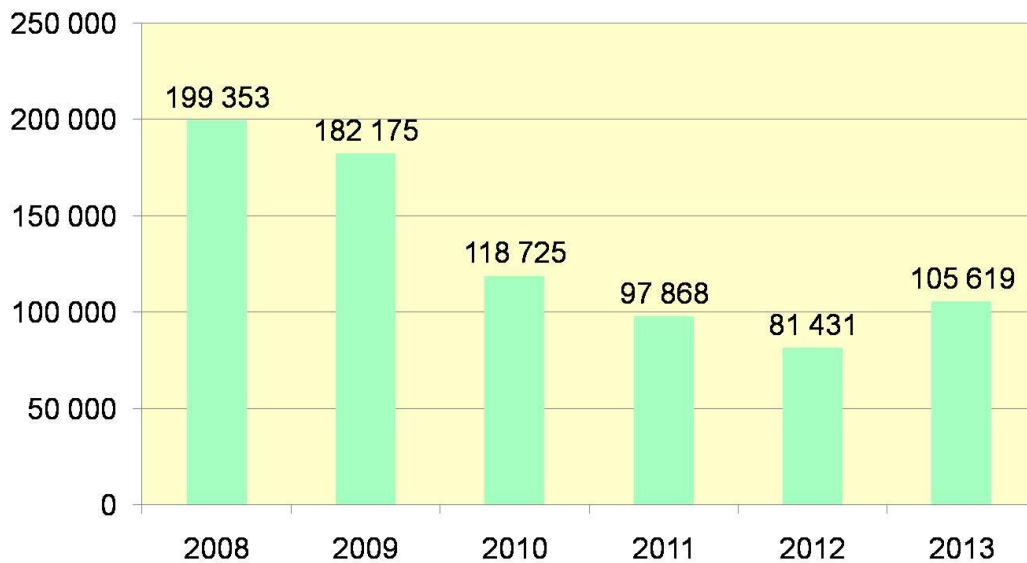
Po niekoľkoročnom klesaní finančných **prostriedkov na nákup knižničných fondov, sme** v roku 2013 po dlhšom časovom období zaznamenali medziročný nárast týchto prostriedkov, a to o 24 188 €, (nárast o + 22,90 %) a suma týchto prostriedkov dosiahla čiastku 105 619 €. Nárast bol zaznamenaný vo všetkých knižniciach: Kysucká knižnica + 1 238 € (+ 7,33 %), Oravská knižnica + 9 973 (+ 55,59 %), Liptovská knižnica GFB + 107 € (+ 0,94 %), Turčianska knižnica + 6 000 (+ 26,37 %), Krajská knižnica v Žiline + 6 870 € (+ 18,73 %).

V porovnaní s čiastkami odporúčanými na nákup knižničných fondov, schválenými MK SR v rámci štandardov pre verejné knižnice, dosiahli jednotlivé regionálne knižnice kraja v tomto ukazovateli v roku 2013 nasledovné percentuálne plnenie:

	% - o plnenia štandardov Fin.prostriedky na nákup KF z rozp.zdrojov a grantov v €			% - o plnenia štandardov Fin.prostriedky na nákup KF len z rozp.zdrojov knižníc v €		
	štandard	skutočnosť	plnenie	štandard	skutočnosť	plnenie
Kysucká knižnica v Čadci	37 100	16 891	43,56 %	37 100	11 861	31,97 %
Oravská knižnica AH D.Kubín	29 150	17 940	61,54 %	29 150	4 388	15,05 %
Liptovská knižnica GFB L.Mikuláš	47 776	11 357	23,77 %	47 776	4 857	10,17 %
Turčianska knižnica Martin	79 320	22 753	28,69 %	79 320	8 364	10,54 %
Krajská knižnica v Žiline	105 581	36 678	34,74 %	105 581	22 695	21,50 %

Mimorozpočtové zdroje na nákup knižničných fondov predstavovali čiastku 53 454 € a tvorili 50,61 % z celkového objemu finančných prostriedkov na nákup fondov. V jednotlivých knižniciach bol podiel mimorozpočtových prostriedkov na financovaní nákupu knižničných fondov nasledovný: v Kysuckej knižnici tvoril 29,78 %, Oravskej knižnici A.H. 75,54 %, Liptovskej knižnici GFB 57,23 %, Turčianskej knižnici 63,24 % a v Krajskej knižnici v Žiline 38,11 %.

**Prostriedky na nákup knižného fondu v regionálnych knižniciach
Žilinského kraja a v Krajskej knižnici v Žiline v rokoch 2008-2013 spolu
/rozpočtové i mimorozpočtové prostriedky/**

**Dotácie na činnosť od zriaďovateľa - 2009-2013
- prepočet na 1 obyvateľa sídla regionálnej knižnice**

B. VEREJNÉ KNIŽNICE ŽILINSKÉHO KRAJA

Sieť verejných knižníc v Žilinskom kraji

- 1 regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou so 6 pobočkami
- 4 regionálne knižnice so 7 pobočkami
- 13 mestských knižníc so 7 pobočkami
- 22 profesionalizovaných obecných knižníc s 2 pobočkami
- 211 neprofesionalizovaných obecných knižníc so 4 pobočkami

Spolu 251 verejných knižníc + 26 pobočiek

V počte knižníc Žilinského kraja nie sú zahrnuté 1 - 5 rokov stagnujúce obecné knižnice (26 knižníc) a knižnice, ktoré síce zrušené neboli, ale už viac ako 5 rokov nevykazujú žiadnu činnosť (20 knižníc). Ak knižnica stagnuje viac ako 5 rokov, vylučuje sa podľa pokynov Metodického centra SNK - Oddelenia pre rozvoj knižničného systému zo siete verejných knižníc. Tieto knižnice už štatistický formulár nevyplňajú a nesledujú sa ako spravodajské jednotky.

Počty nepracujúcich a viac ako 5 rokov stagnujúcich knižníc v Žilinskom kraji podľa okresov:

- okres Dolný Kubín	11
- okres Tvrdošín	2
- okres Námestovo	7
- okres Liptovský Mikuláš	6
- okres Ružomberok	2
- okres Čadca	1
- okres Kysucké Nové Mesto	1
- okres Martin	4
- okres Turčianske Teplice	5
- okres Žilina	6
- okres Bytča	1

V roku 2013 bola v Žilinskom kraji zrušená Obecná knižnica Turík v okrese Ružomberok.

V sledovanom roku nedostalo na nákup fondov žiadne finančné prostriedky 118 knižníc /vrátane stagnujúcich/, čo je 40,20 % z celkového počtu knižníc kraja. Najvyššie percento knižníc bez prostriedkov na nákup knižničných fondov bolo zaznamenané v oravskom regióne - 61,01 %, v liptovskom regióne nedostalo prostriedky na nákup kníh 42,86 % knižníc, v turčianskom regióne 32,81 % knižníc, v hornopovažskom regióne 33,33 % a v kysuckom regióne 21,21 %.

V Žilinskom kraji pracuje 48 automatizovaných knižníc. V percentuálnom vyjadrení podielu automatizovaných knižníc z celkového počtu knižníc v regiónoch najvyššia automatizácia je v oravskom regióne - 30,51 %, v kysuckom regióne je to 26,5 %, v hornopovažskom 14,29 % a v liptovskom regióne 11,68 %. Najnižšie zastúpenie automatizovaných knižníc z celkového počtu knižníc je v turčianskom regióne - 4,69 %. V roku 2013 81 verejných knižníc poskytovalo obyvateľom prístup na internet. Percentuálne najvyšší počet internetizovaných knižníc je v knižniciach kysuckého regiónu - 47,06 %, v turčianskom regióne je to 32,81 %, v hornopovažskom regióne 36,51 %, v oravskom regióne 15,25 % a v liptovskom regióne 15,6 % knižníc.

Metodiku pre mestské a obecné knižnice, ako aj pre knižnice iných sietí vykonávali metodičky v rozsahu 5,5 úväzku.

1. Knižničný fond

V roku 2013 dosiahol knižničný fond verejných knižníc Žilinského kraja 2 286 074 KJ, čo je o 2 590 KJ nižší fond ako v roku 2012. Celkové prírastky knižničného fondu boli 34 381 KJ. Tieto prírastky boli o 3 135 KJ vyššie ako v predchádzajúcom roku, čo je nárast o 10,03 %. Prírastky kúpou boli vyššie o 2 949 KJ (+ 14,51 %), prírastky darom o 1 294 KJ (+ 13,48 %).

Podiel prírastku kúpou tvoril 67,7 % celkových prírastkov. V sledovanom roku ubudlo z fondov verejných knižníc v dôsledku vyradovania 32 176 KJ.

Zloženie knižničného fondu verejných knižníc Žilinského kraja:

Odborná literatúra pre dospelých:	27,29 %
Odborná literatúra pre deti:	4,93 %
Krásna literatúra pre dospelých:	41,36 %
Krásna literatúra pre deti:	26,42 %

V jednotlivých druhoch literatúry sú zahrnuté aj špeciálne dokumenty. Ich počet však predstavuje len 1,35 % z celkového počtu knižničných jednotiek.

V sledovanom roku poskytovali verejné knižnice kraja používateľom 931 titulov periodickej tlače. Tento počet odoberaných periodík znamená výrazný pokles v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 70 titulov (- 7 %).

2. Výpožičky

Pokles počtu výpožičiek vo verejných knižniciach pokračoval aj v sledovanom roku 2013, kedy ich počet poklesol o – 180 617 (- 5,72 %). Okrem odbornej literatúry pre dospelých bol pokles zaznamenaný vo všetkých druhoch literatúry, najviac však pri odbornej literatúre pre deti – 16,84 % a pri periodikách – 12,08 %. Na celkovom poklese výpožičiek sa najviac podieľali profesionalizované knižnice kraja. Tento pokles môže byť spôsobený aj odprofesionalizovaním Obcej knižnice v Likavke v okrese Ružomberok. U neprofesionalizovaných knižníc bol zaznamenaný miernejší pokles o - 2,85 % a u mestských knižníc len o - 1,52 %. Pokles – 6,39 % zaznamenali aj regionálne knižnice kraja, a to vo všetkých druhoch literatúry okrem beletrie pre dospelých. V posledných rokoch sledujeme výrazný pokles počtu výpožičiek periodík, čo môže byť dôsledkom každoročného znižovania počtu odoberaných periodík.

Medziknižničná výpožičná služba iným knižniciam klesla o 317 výpožičiek a podobne o 329 poklesli aj medziknižničné výpožičky z iných knižníc.

3. Používatelia a ďalšie údaje

V roku 2013 bolo vo všetkých verejných knižniciach Žilinského kraja zaevidovaných 64 113 používateľov. V sledovanom roku došlo vo verejných knižniciach Žilinského kraja k veľmi výraznému poklesu počtu používateľov, a to o – 9 447 (- 12,84 %). Tento pokles bol zaznamenaný hlavne v regionálnych knižniciach kraja, keďže ako sme už v prvej časti vyhodnotenia spomínali, v praxi regionálnych knižníc došlo k dôslednejšiemu uplatňovaniu definície termínu „aktívny používateľ“ (viď str. 6). V mestských a neprofesionalizovaných knižniciach k výraznejšiemu zníženiu počtu používateľov nedošlo, väčší úbytok počtu

používateľov bol zaznamenaný len u profesionalizovaných knižníc kraja (- 824 používateľov).

Celkové percento používateľov z počtu obyvateľov kraja výrazne pokleslo z hodnoty 11,49 % na 9,23 %. Najvyššie percento používateľov z počtu obyvateľov si aj napriek výraznému poklesu udržal okres Dolný Kubín (13,35 %), nasleduje okres Žilina (11,98 %), Čadca (11,05 %), Bytča (10,93 %), Kysucké Nové Mesto (10,88 %), Ružomberok (8,93 %), Tvrdošín (8,30 %), Liptovský Mikuláš (8,22 %), Námestovo (7,68), Turčianske Teplice (6,36 %) a najnižšie percento používateľov z počtu obyvateľov dosiahol okres Martin (5,50 %). Zo všetkých používateľov 38,86 %, t.j. 24 914 predstavujú deti do 15 rokov. Najvyššie percento detí z počtu používateľov dosiahol okres Bytča (70,64 %) a naopak najnižšie percento detí z počtu používateľov dosiahol okres Žilina (31,51 %). Vysoké percento detí z počtu používateľov dosiahol aj okres Námestovo (52,89 %) a okres Turčianske Teplice (51,18 %). Celkový počet návštevníkov knižníc poklesol len mierne, a to o – 35 601 (- 3,33 %) aj napriek tomu, že po sprístupnení on line katalógov knižníc na webe, čoraz viac používateľov začína uprednostňovať virtuálne vyhľadávanie pred fyzickou návštevou knižnice.

Počet zrealizovaných kultúrno-spoločenských podujatí v kraji stúpol o 483 (+ 9,78 %). Veľmi pekný nárast podujatí zaznamenala Mestská knižnica v Kysuckom Novom Meste (+ 29) a Mestská knižnica H. Zelinovej vo Vrútkach (+ 25). Pekný nárast podujatí zaznamenali profesionalizované knižnice v okrese Čadca (+ 40), Námestovo (+ 8), Žilina (+ 7) a tiež neprofesionalizované knižnice v okrese Námestovo (+ 18).

V mestských knižniciach poklesol počet počítačov zo 104 na 101 a poklesol aj počet PC s prístupom na internet pre verejnosť, a to zo 64 na 63. V siedmich mestských knižniciach je možnosť pripojenia na internet aj cez sieť wifi. Z trinástich mestských knižníc v kraji má zriadenú vlastnú www stránku len 5 mestských knižníc a 9 knižníc má prístup do elektronického katalógu kníh.

V profesionalizovaných knižniciach klesol počet počítačových staníc zo 67 na 63 počítačov a podobne poklesol aj počet miest s pripojením na internet pre verejnosť zo 48 na 45 miest. V neprofesionalizovaných knižniciach Žilinského kraja počet počítačov stúpol o 12 a dosiahol stav 142 počítačov. Podobne stúpol počet miest s pripojením na internet pre verejnosť zo 74 na 84.

Stav zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti v mestských knižniciach poklesol o 1 celý úväzok (- 3,34 %). V profesionalizovaných knižniciach sa znížil stav zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti o 1,11 úväzku, čo je dôsledok zníženia počtu profesionalizovaných knižníc v kraji. Na druhej strane o 1,85 sa zvýšil stav úväzkov v neprofesionalizovaných knižniciach kraja.

4. Finančné hospodárenie, prostriedky na nákup knižničných fondov

Náklady na hlavnú činnosť (Príjmy z hlavnej činnosti) vo verejných knižniciach Žilinského kraja dosiahli čiastku 2 651 981 €, čo je o 76 530 € (- 2,80 %) menej ako v predchádzajúcom roku. **Transfery na činnosť** všetkých verejných knižníc v Žilinskom kraji klesli o 66 683 €. Najviac však poklesla **dotácia z rozpočtu VÚC** pre regionálne knižnice a krajskú knižnicu, a to o – 58 297 €. Dotácie pre ostatné verejné knižnice mierne poklesli aj z rozpočtov samosprávnych obcí v sumare o – 11 702 € (- 1,52 %). Pokles dotácie pocítili aj mestské knižnice, keď napr. Mestskej knižnici v Bytči klesla dotácia o 20 717 €, Mestskej knižnici v Kysuckom Novom Meste o 18 791 €, Mestskej knižnici H. Zelinovej vo Vrútkach o 7 690 € a Mestskej knižnici v Námestove o 2 793 €. Naopak dotácie z mesta boli mierne vyššie v Mestskej knižnici v Ružomberku + 6 500 € a v mestských knižniciach okresu Tvrdošín + 3 012 €. Dotácie z rozpočtu obce pre profesionalizované knižnice boli na

podobnej úrovni ako v predchádzajúcom roku. Zriaďovatelia však boli štedrejší v prípade neprofesionalizovaných knižníc kraja, pretože ich dotácie pre knižnice boli vyššie o + 21 537 €.

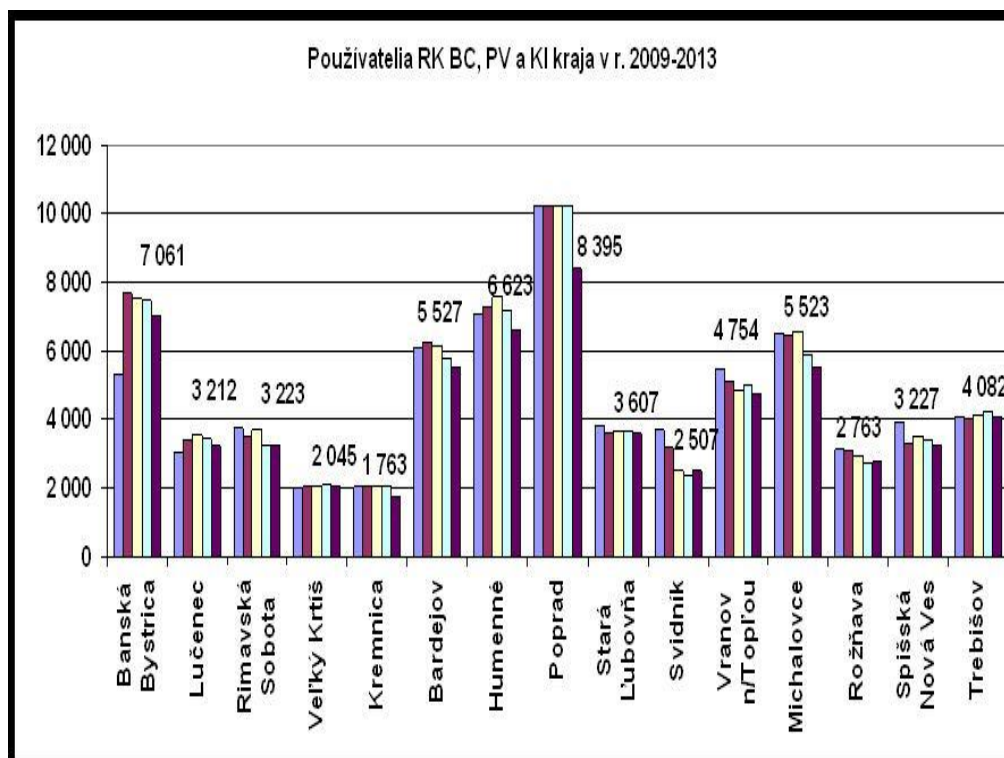
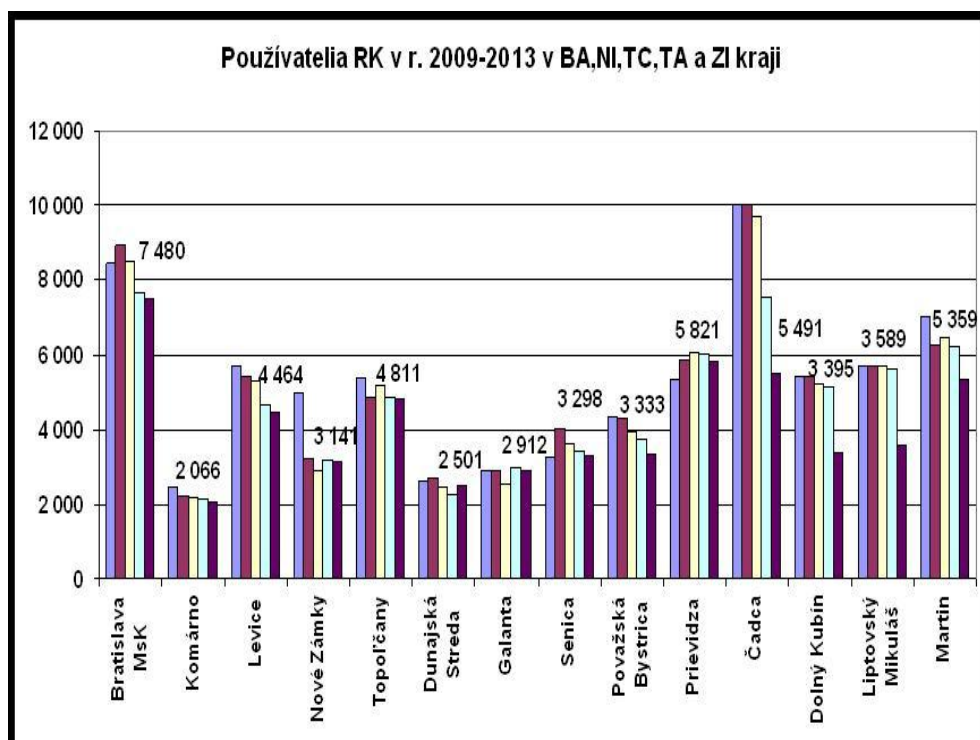
Vo verejných knižniciach Žilinského kraja poklesli aj **tržby**, v ktorých sú premietnuté poplatky za knižničné činnosti. V sledovanom roku tržby knižníc poklesli v sumare o 11 932 €, t.j. o - 6,25 %. Pokles sa dotýka hlavne regionálnych knižníc, pretože ostatné verejné knižnice si tržby udržali na podobnej úrovni ako v predchádzajúcom roku. Potešiteľná je skutočnosť, že vzrástli finančné prostriedky knižníc v rámci iných výnosov, a to o + 16 162 €. Väčšia časť týchto prostriedkov je zo štátneho rozpočtu SR a knižniciam sú tieto prostriedky pridelené na základe predkladaných projektov, ktoré knižnice zasielajú do grantového systému Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Vo výnosoch sú zahrnuté aj finančné prostriedky, ktoré knižnice získali refundáciou prostriedkov z úradov práce na vykrytie mzdy pracovníkov, ktorí sú v knižniciach zamestnaní v chránených dielňach.

Prostriedky na nákup knižničných fondov

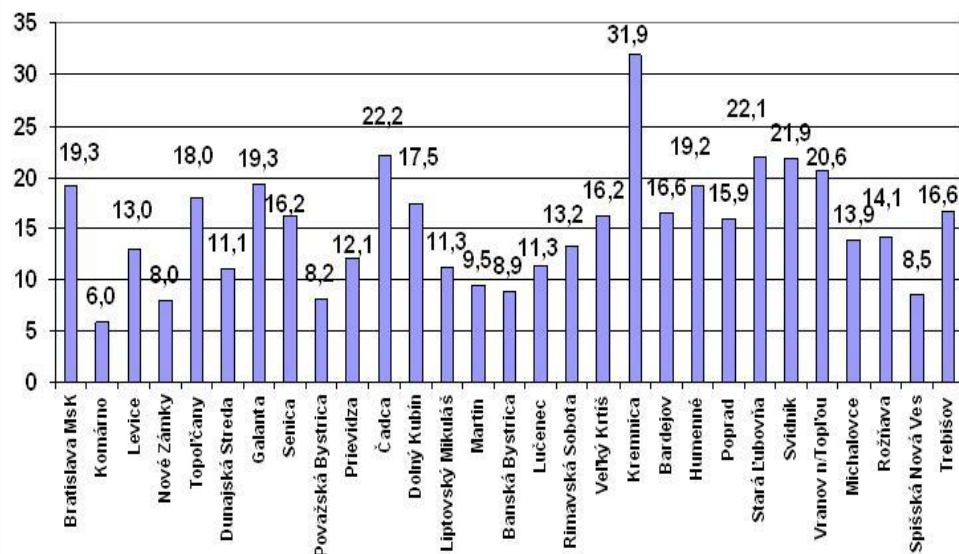
Na nákup knižničného fondu verejných knižníc Žilinského kraja boli v sledovanom roku použité prostriedky v sume 203 035 €. Tieto prostriedky boli vyššie o 24 087 € (+ 11,86 %) oproti predchádzajúcemu roku. Najvyšší nárast finančných prostriedkov na nákup zaznamenali regionálne knižnice + 24 188 €. Treba pripomenúť, že práve tieto knižnice v predchádzajúcich dvoch rokoch zaznamenali vysoký prepád finančných prostriedkov na nákup knižného fondu, preto toto zvýšenie prostriedkov na nákup fondu bolo u týchto knižníc veľmi potrebné. V mestských knižniciach sme zaznamenali mierny nárast finančných prostriedkov na nákup fondu, celkovo o + 1853 €. Najväčší nárast zaznamenala Mestská knižnica v Ružomberku + 2753 € (+ 18,30 %) a Mestská knižnica v Kysuckom Novom Meste + 719 (10,66 %). V mestskej knižnici v Liptovskom Hrádku boli prostriedky na nákup vyššie o 405 € (+ 23,8 %) a podobne aj v okrese Žilina boli tiež vyššie o 520 € (+ 22,08 %). Mestská knižnica v Bytči opäť aj v sledovanom roku zrealizovala veľmi dobrý nákup fondu, a to aj vďaka grantovým prostriedkom. V ostatných mestských knižniciach bol zaznamenaný len minimálny nárast, alebo pokles finančných prostriedkov na nákup. Väčší pokles finančných prostriedkov na nákup fondu zaznamenali mestské knižnice v okrese Čadca - 1 092 € (- 17,61 %) a mestské knižnice v okrese Tvrdošín - 836 € (- 16,95 %). V Mestskej knižnici v Námestove boli náklady na nákup fondu nižšie o 226 € (- 18,02 %) a v Mestskej knižnici Hany Zelinovej Vrútky tiež nižšie o - 247 € (- 12 %). Mestská knižnica Turčianske Teplice opäť ako jediná mestská knižnica v kraji nedostala na nákup knižného fondu žiadne finančné prostriedky. V profesionalizovaných knižniciach kraja aj v sledovanom roku poklesli prostriedky na nákup fondu o 2 844 € (- 16,91 %). Na tomto poklese sa najviac podieľali profesionalizované knižnice v okrese Žilina, Námestovo a Kysucké Nové Mesto. V neprofesionalizovaných knižniciach bol zaznamenaný mierny nárast finančných prostriedkov na nákup, a to o 890 € (+ 2,31%).

Najviac prostriedkov na nákup knižničných fondov v prepočte na 1 obyvateľa bol zaznamenaný aj vďaka regionálnej knižnici v okrese Dolný Kubín, a to 0,59 €. Za ním nasledujú okresy Ružomberok s prostriedkami 0,37 € na obyvateľa, Kysucké Nové Mesto 0,35 € na obyvateľa, Čadca 0,34 € a okres Žilina s Bytčou 0,33 € na 1 obyvateľa okresu. Najmenej finančných prostriedkov na nákup v prepočte na 1 obyvateľa dosiahli opäť okresy Turčianske Teplice 0,15 €, Námestovo 0,11 €, Tvrdošín 0,19 € a Martin 0,20 €.

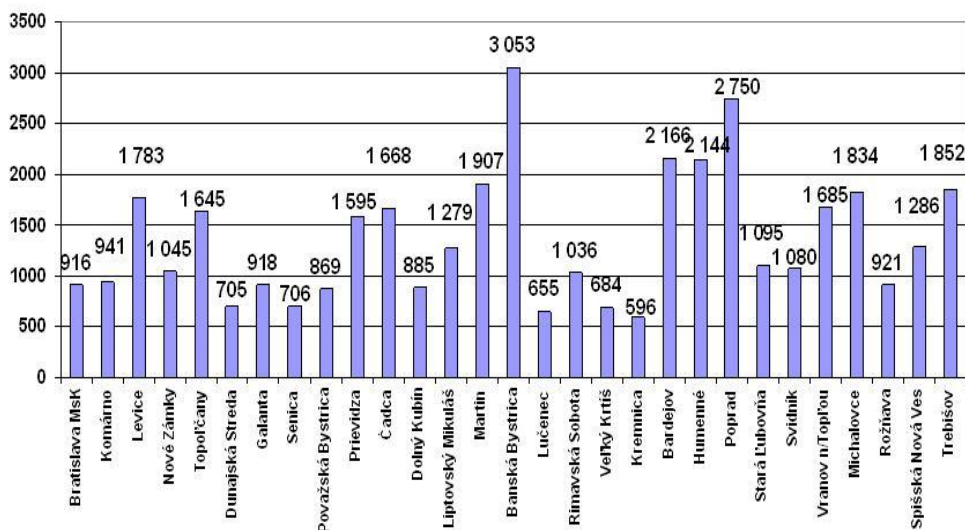
Príloha: Grafy prevzaté z prezentácie Dr. Ivety Kilárovej z Metodického centra SNK, Oddelenia pre rozvoj knižničného systému SNK, jún 2014

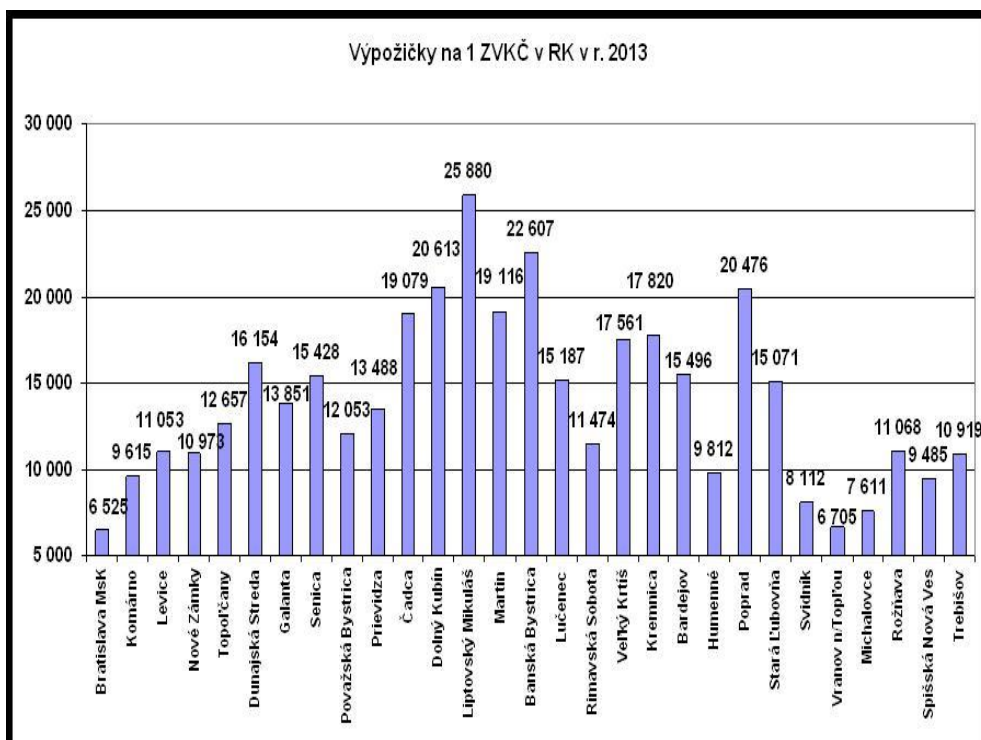
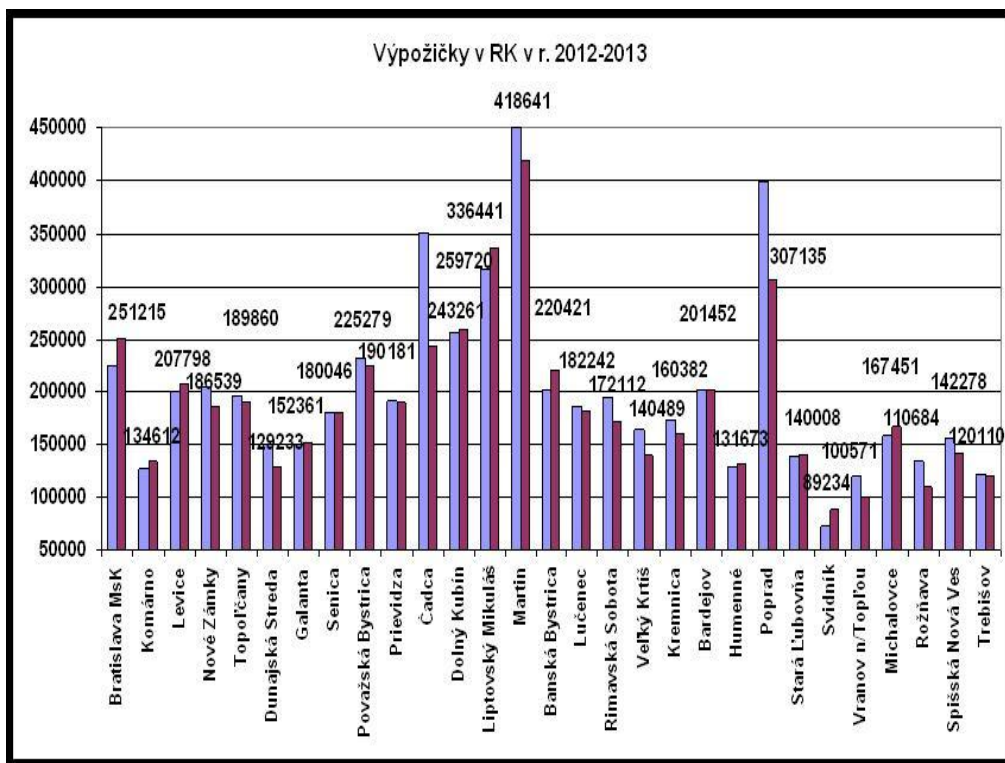

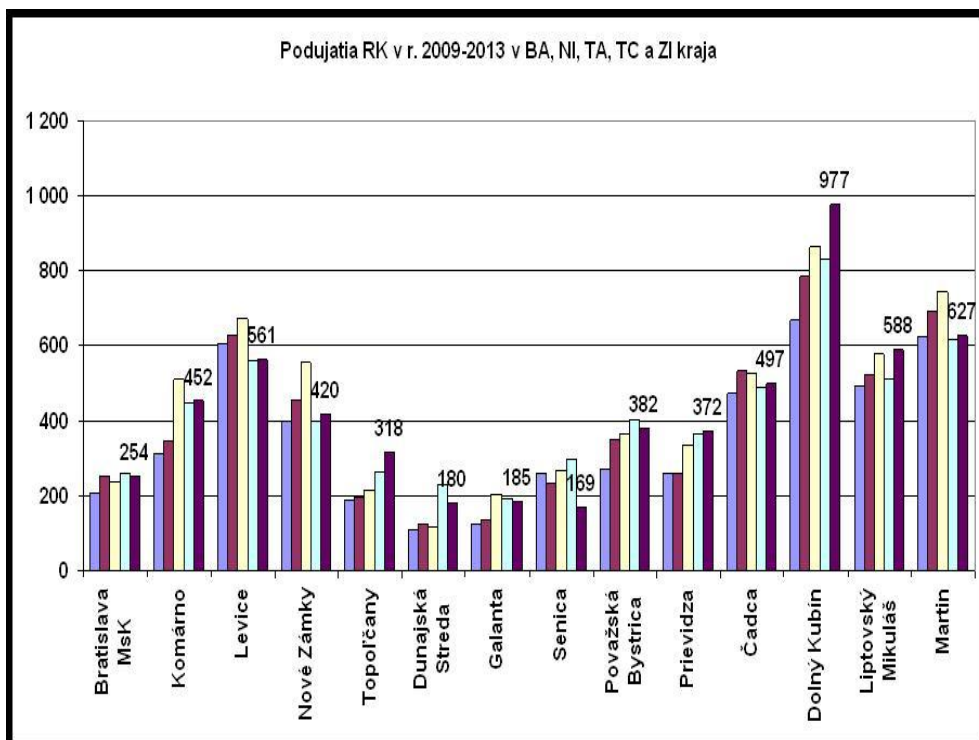
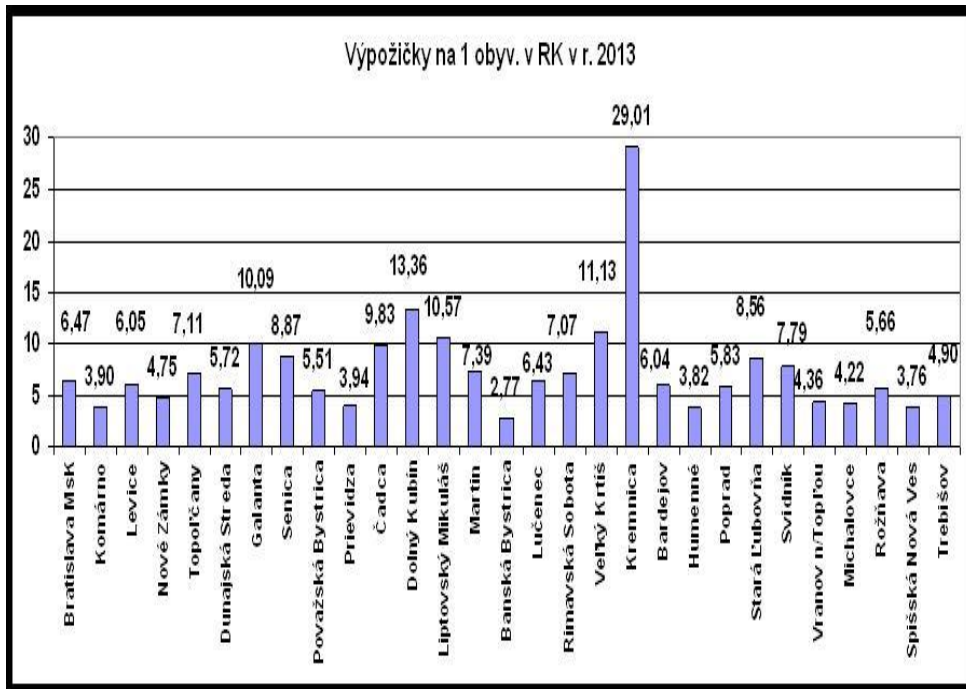
% používateľov z počtu obyv. v RK v r. 2013

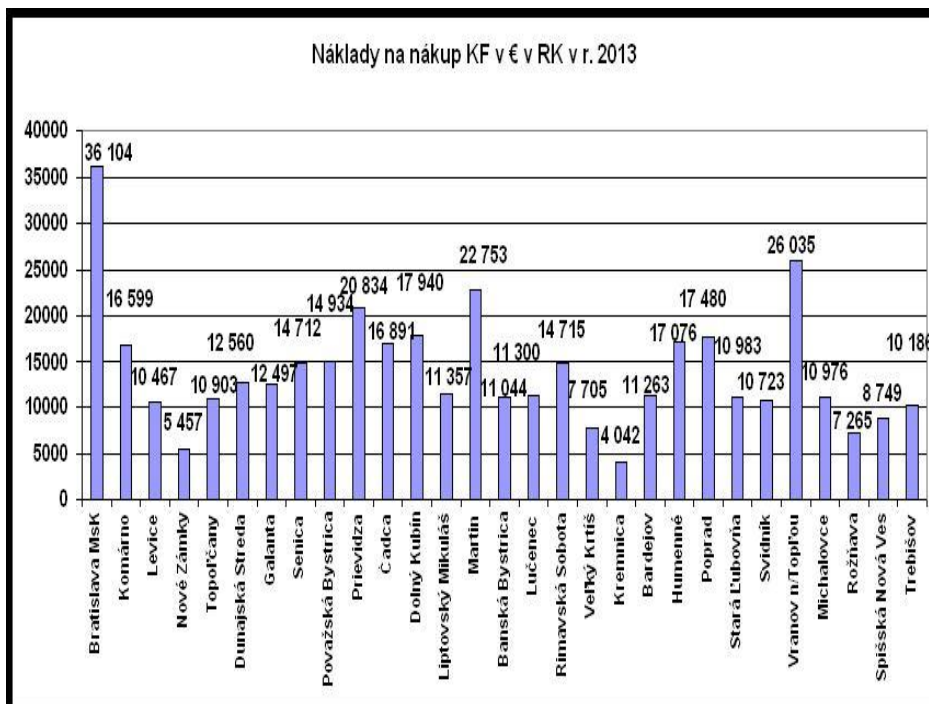
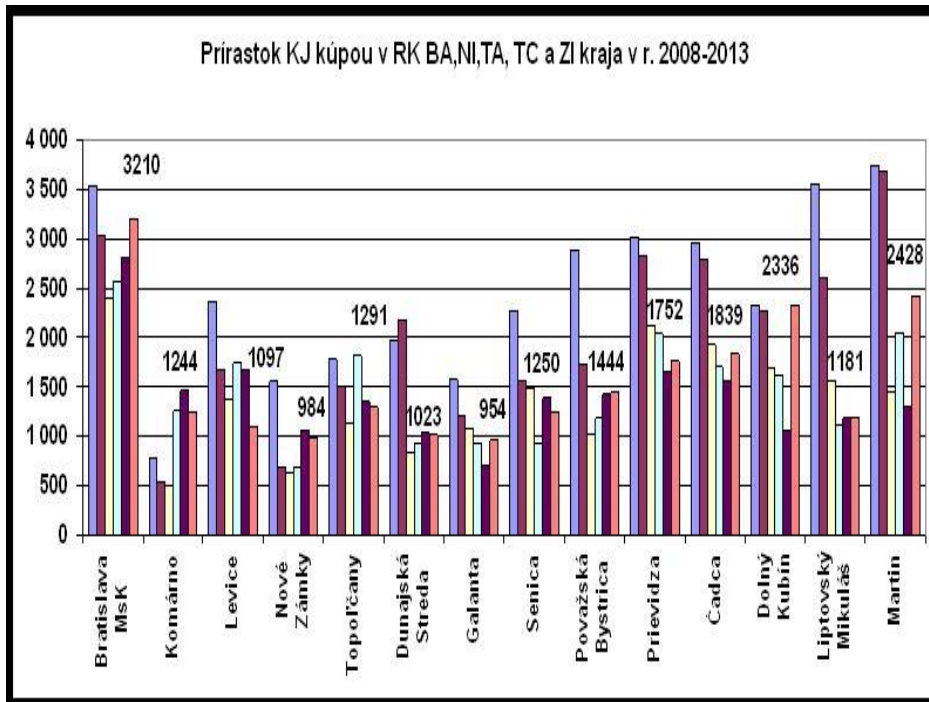

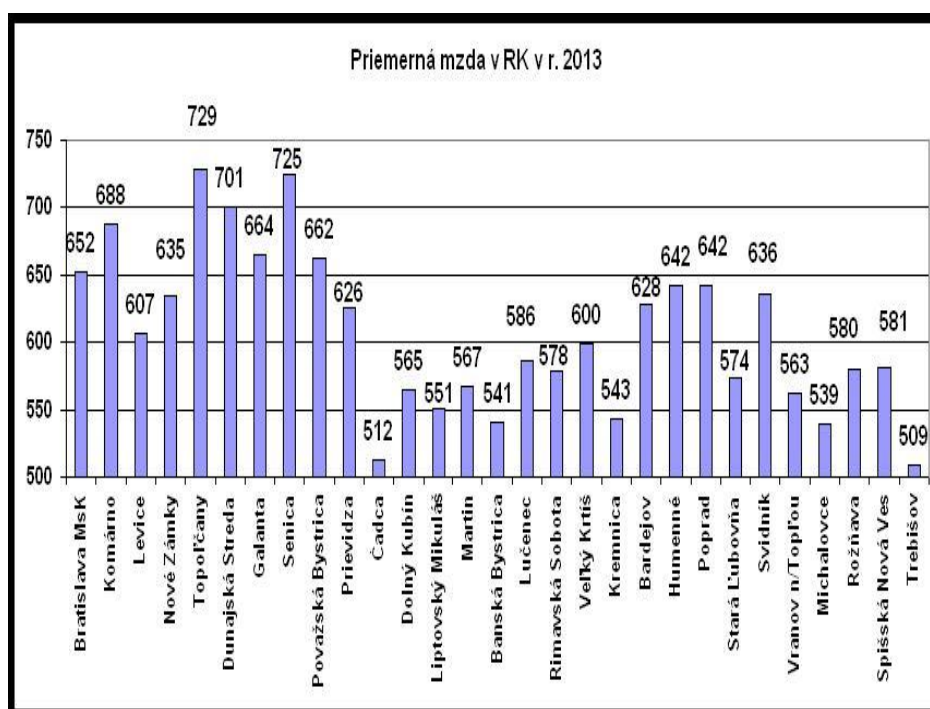
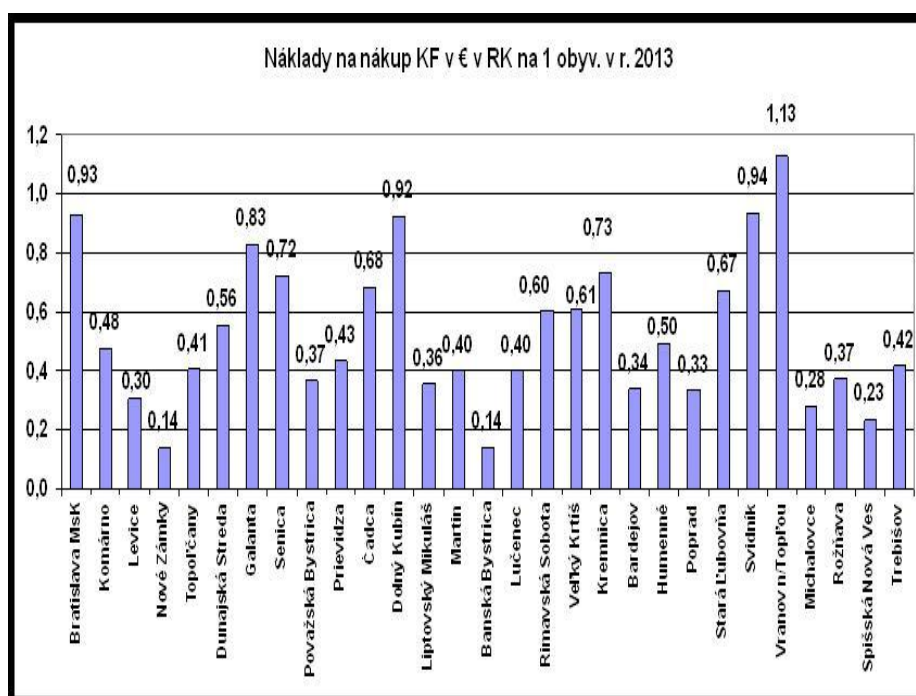
Používatelia RK do 15 rokov v r. 2013

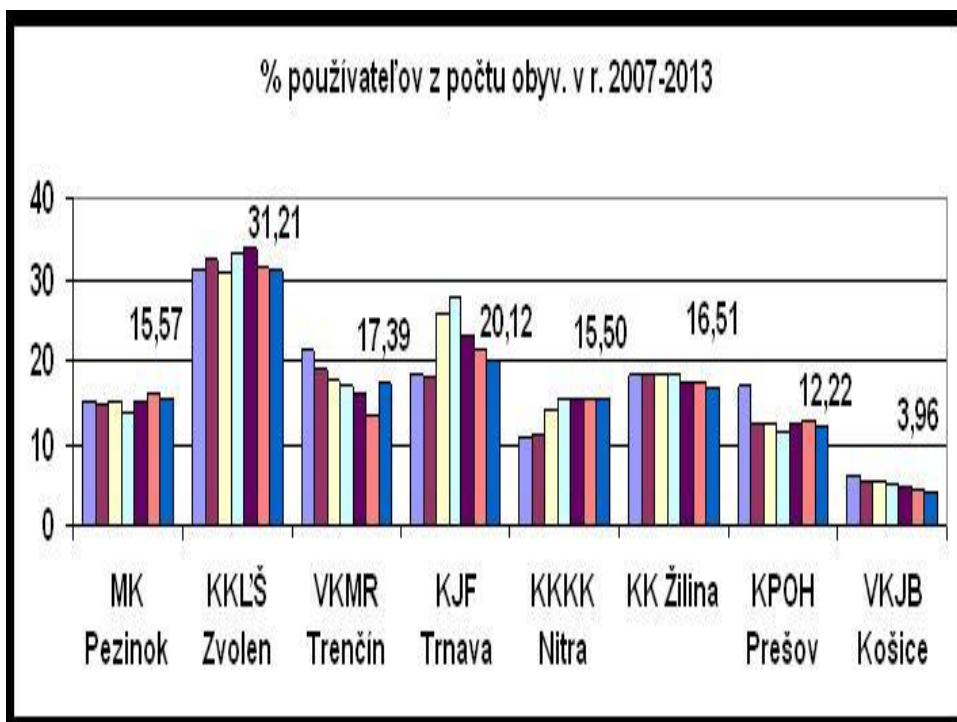
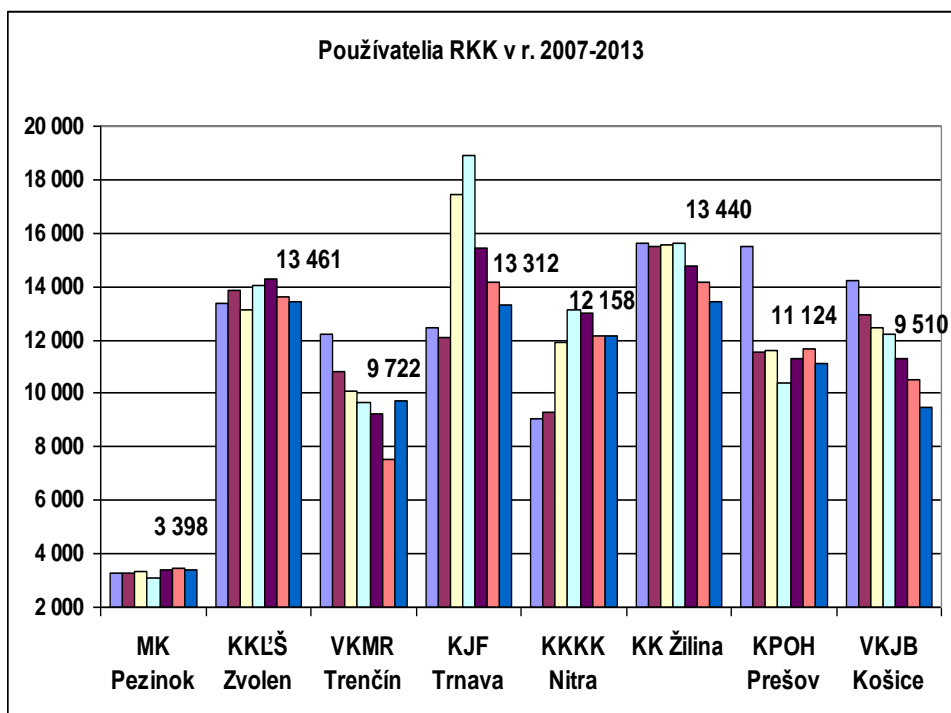

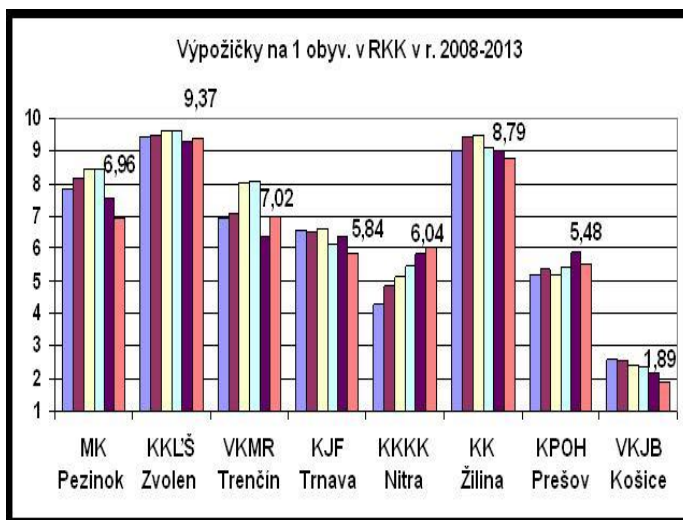
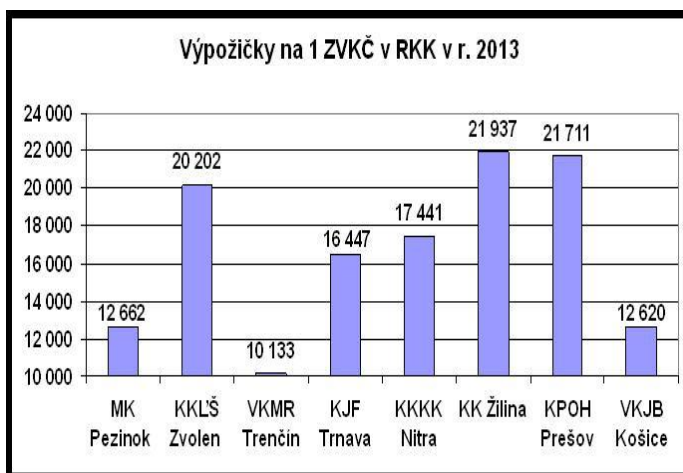
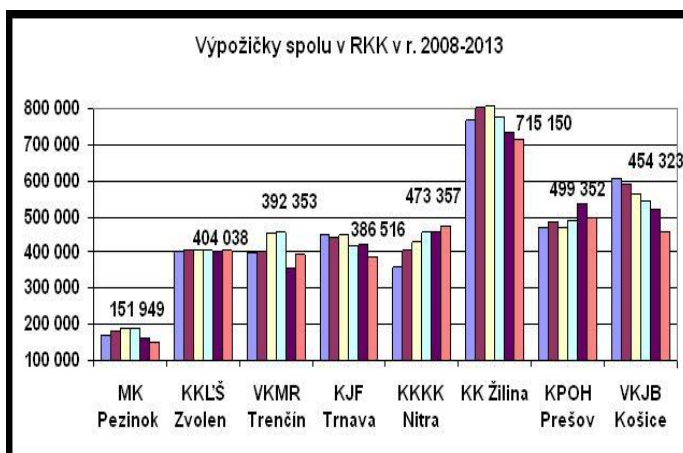

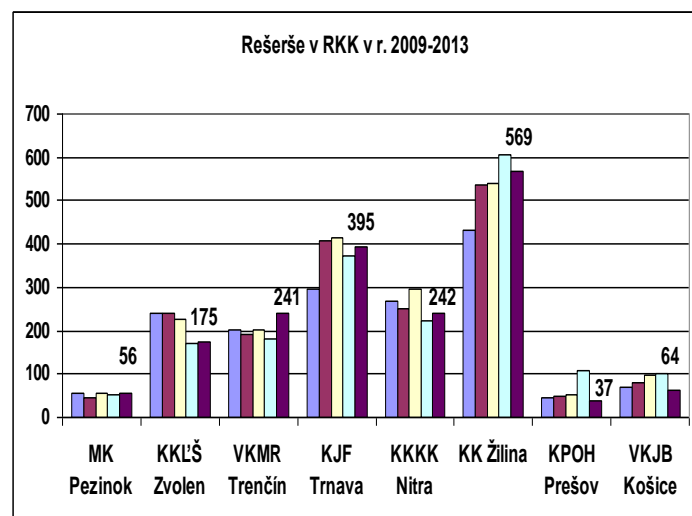
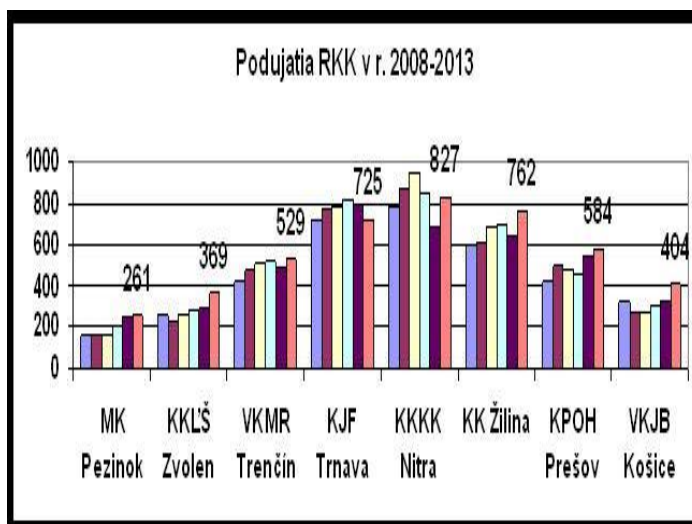
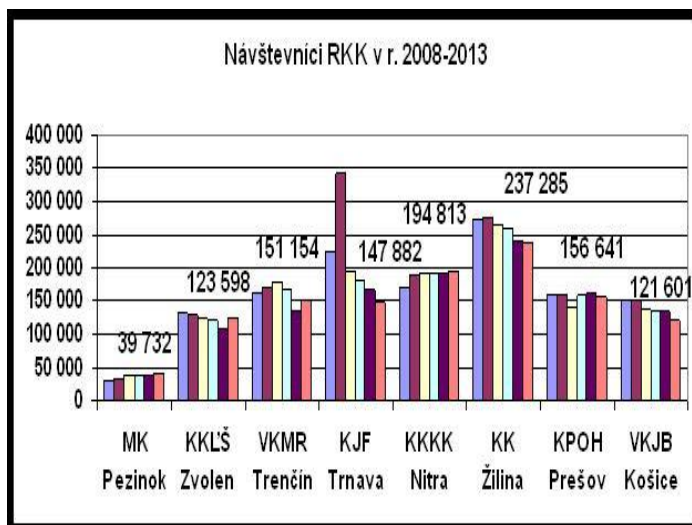

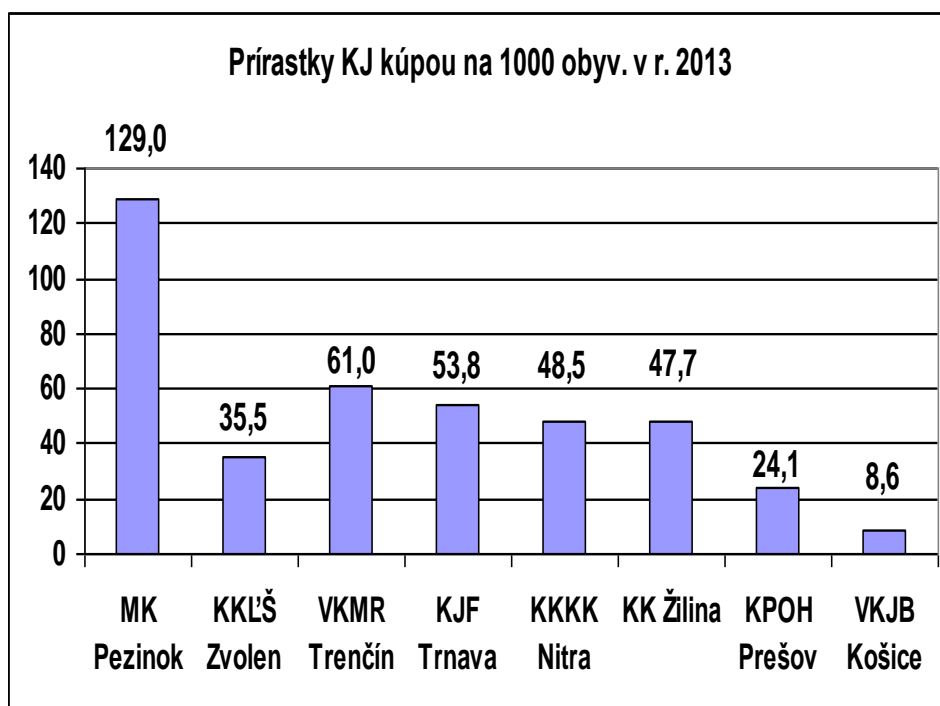
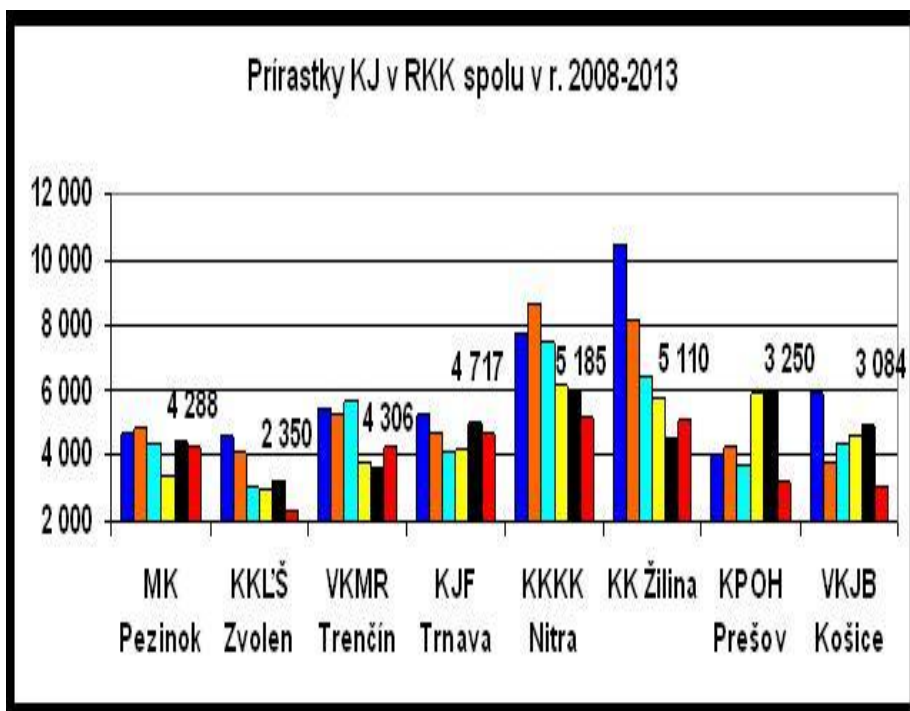

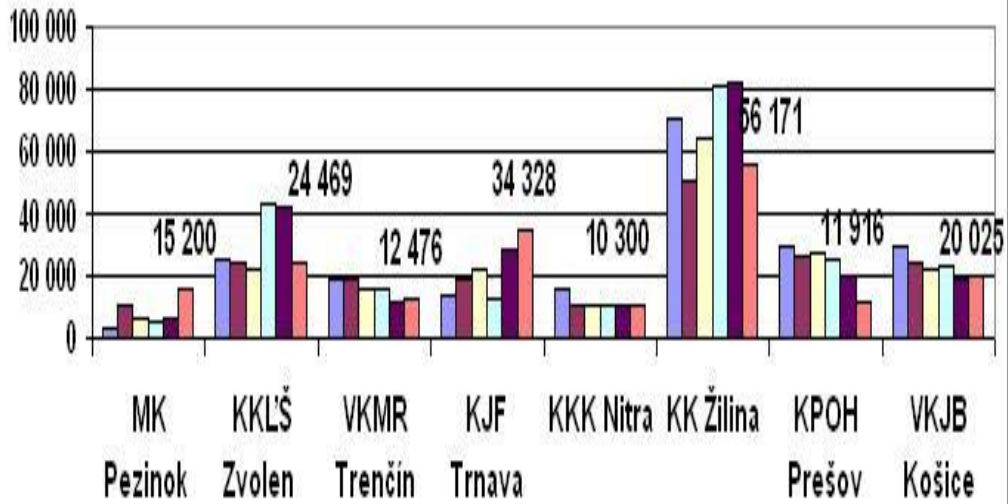

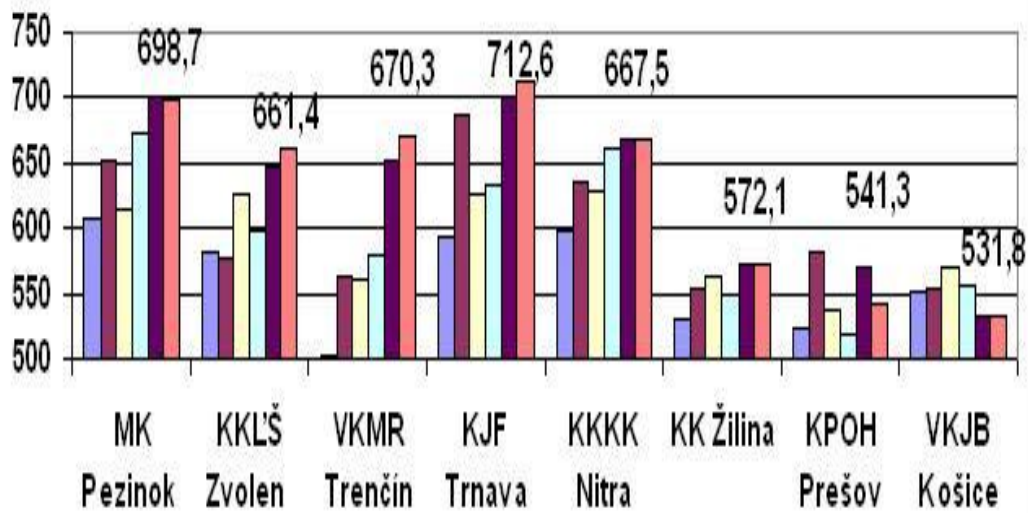

Iné výnosy v RKK v r. 2008-2013

Mzda v RKK v r. 2008-2013

Názov: Verejné knižnice Žilinského kraja 2013
Vydala: Krajská knižnica v Žiline
Zostavila a graficky upravila: Mgr. Božena Sobolová
Zodpovedná redaktorka: Mgr. Katarína Šušoliaková
Rok vydania: 2014
Počet strán: 24 + graf. príloha
Počet výtlačkov: 8

